

Všem biskupům, žijícím v míru a společenství s Apoštolským Stolcem o správném způsobu a růstu uctívání Blahoslavené Panny Marie

Ctihodní bratři, pozdrav a apoštolské požehnání!

ÚVOD

Důvod k této exhortaci, její cíl a rozdělení

Mariánský kult byl hned od počátku, kdy jsme se nastoupili na Petrovu katedru, předmětem Naší stálé péče: starali jsme se o jeho růst, a to nejen proto, abychom v tom projevovali zřetelně církevní citění a sledovali svůj vlastní sklon, ale i proto, že tento druh zbožnosti – jak je známo – je důležitou částí posvátného kultu, ve kterém splývá nejvyšší moudrost s vrcholem náboženství¹; tento kult je proto prvořadou povinností Božího lidu.

Tuto povinnost jsme měli vždy na zřeteli, a proto jsme napomáhali a rozvíjeli velké dílo liturgické obnovy, na kterou se zaměřil Druhý vatikánský všeobecný církevní sněm. A určitě to nebylo bez zvláštního řízení Boží prozřetelnosti, že prvý koncilní dokument, který jsme se ctihodnými Otcí schválili a který jsme v Duchu Svatém podepsali, byla konstituce začínající slovy Svatý koncil – Sacrosanctum Concilium. Tato konstituce má za cíl obnovení a rozvinutí liturgie a účinnější účast věřících na Božích tajemstvích.²

Od té doby mnoho aktů Našeho pontifikátu mělo za cíl účelnější uspořádání bohoslužeb, jak o tom svědčí početné příručky římského obřadu, upravené a zveřejněné podle zásad a směrnic tohoto koncilu. Za to z celé duše děkujeme Pánu, Dárci každého dobra, a jsme zavázáni vděkem Biskupským konferencím i jednotlivým biskupům, kteří s Námi různým způsobem spolupracovali na přípravě těchto knih.

Když s radostným a vděčným srdcem uvažujeme nad už vykonaným dílem a nad prvními šťastnými výsledky liturgické obnovy, které ještě budou vzrůstat, až se důkladněji pochopí nejhlavnější důvody této reformy a až se správně uplatní, pokládáme si za povinnost ostražitě a starostlivě napomáhat všem záměrům, sledujícím zdokonalování kultu, kterým se Církev klaní v duchu a pravdě³ Otcí, Synu a Svatému Duchu, „uctívá se zvláštní láskou blahoslavenou Bohorodičku Marii“⁴ a zbožně slavívá památku mučedníků i ostatních svatých.

Růst zbožného uctívání Panny Marie, který si přejeme, se zapojuje do jediného kultu (jak jsme již řekli, který se právem nazývá křesťanským, neboť má svůj původ a svoji účinnost v Duchu k Otcí: tím se vyznačuje pravá církevní zbožnost. V samých liturgických projevech této zbožnosti se skutečně zrcadlí její hluboký vnitřní vztah k Božímu plánu vykoupení lidského pokolení, takže jedinečným místu, které má v tomto Božím plánu Maria, přiměřeně odpovídají projevy osobní úcty k ní.⁵ Přímo tak každý pravdivý růst křesťanského kultu má nevyhnutelně za následek správný a osvědčený vzrůst úcty k Bohorodičce. Konečně i dějiny zbožnosti dokazují, že „různé projevy zbožnosti v mezích zdravého a pravověrného učení“⁶ se rozvíjejí v souladné závislosti na kultu přinášeném Kristu, v něm mají své přirozené a nevyhnutelné ohnisko. Tak je tomu i v naší době. Uvažování současné Církeve o Kristově tajemství a o jeho vlastní povaze ji přivedlo objevit jako pramen tohoto tajemství a jako výkvět jeho podstaty Ženu, Pannu Marii, Kristovu matku a Matku Církeve. Toto prohloubené poznání posláni svěřeného Marii se změnilo na radostiplnou úctu k ní a na zbožné klanění se Boží prozřetelnosti, která chce mít ve své Rodině – to je v Církvě – jako v každé domácnosti – Ženu, která ve skrytosti a v touze bdí nad ní „a laskavě chrání její kroky, dokud nezazáří slavný Pánův den“.⁷

V naší době změny, které se uvádějí do společenského způsobu života, do smýšlení národů, do literatury a uměleckého způsobu vyjádření i do forem společenských komunikací, ovlivnily i projevy náboženského citění. Některé zaběhnuté bohoslužebné projevy, které se ještě ne tak dávno zdály vhodné k vyjádření náboženského citění jednotlivců i křesťanských společností, se dnes pokládají za nedostatečné nebo méně vhodné, protože se vážaly na již překonané formy společenského a kulturního života. Zatím mnozí hledají nové způsoby k vyjádření nezměnitelného vztahu stvoření ke Stvořiteli, synů a dcer k Otcí. To může některé uvést na nějaký čas do nejistoty. Ale kdo se zamyslí nad těmito skutečnostmi s důvěrou v Boha, zjistí, že mnohé snahy součas-

¹ Srov. Lactantius, *Divinae Instructioenes* IV, 3, 6-10; CSEL 19, str. 279.

² Srov. Konst. II. vat. konc. „Sacrosanctum Concilium“ o posvátné liturgii, č. 1-3, 11, 21, 48; AAS 56 (1964), str. 97-98, 102-103, 105-106, 113.

³ Srov. Jan 4,24.

⁴ Srov. Konst. II. vat. konc. „Sacrosanctum Concilium“ o posvátné liturgii, č. 103; AAS 56 (1964), str. 125.

⁵ Srov. věroučná konst. „Lumen gentium“ (Světlo národů) II. vat. konc. o Církvě, č. 66. AAS 57 (1965), str. 65.

⁶ Srov. věroučná konst. „Lumen gentium“ (Světlo národů) II. vat. konc. o Církvě, č. 66. AAS 57 (1965), str. 65.

⁷ Votivní mše k Panně Marii, Matce Církeve, Chvalozpěv.

né zbožnosti – např. snaha prohloubit náboženské cítění spíš než vnější projevy – napomáhají růstu křesťanské zbožnosti všeobecně, a zvláště mariánské úcty. Tak i naše doba, která ostrážitě poslouchá hlas tradice a pozorně sleduje pokrok teologie a jiných věd, vzdává chválu té, kterou podle jejích vlastních prorockých slov budou nazývat blahoslavenou všechna pokolení.¹

Proto pokládáme za v souladu s Naší apoštolskou službou poohlédnout se za některými náměty, jako v rozhovoru s Vámi, ctihodní bratři, týkajícími se místa, které má blahoslavená Panna Maria v kultu Církve. Těmito náměty se stručně zabýval už II. vatikánský koncil², ale není zbytečné se k nim znovu vrátit, aby se tak rozptýlily některé pochybnosti, a hlavně, aby se napomáhalo růstu zbožnosti vzhledem k blahoslavené Panně Marii. Tato zbožnost má svůj původ v Božím slově a uskutečňuje se v Kristově Duchu.

Proto budeme věnovat pozornost některým otázkám týkajícím se vztahu mezi posvátnou liturgií a uctíváním Bohorodičky (I); předložíme některé myšlenky a směrnice napomáhající oprávněnému rozvinutí tohoto kultu (II); nakonec poskytneme některé podněty, abychom tak oživilí horlivost k modlení svatého růžence, a to zodpovědnějším způsobem; tuto modlitbu Naši předchůdci naléhavě doporučovali a mezi křesťanským lidem se velmi rozšířila.

První část

KULT PANNY MARIE V LITURGI

1. Když se budeme zabývat místem, které má blahoslavená Panna Maria v křesťanském kultu, patří se, nejprve věnovat pozornost posvátné liturgii; vždyť ta má kromě bohatého věroučného obsahu neporovnatelnou pastorální účinnost a má pro ostatní projevy kultu osvědčenou hodnotu jako vzor.⁽³⁾ Do těchto úvah jsme toužili zahrnout různé východní a západní liturgie, ale vzhledem k cíli této apoštolské exhortace si budeme téměř výlučně všimnout knihy římského obřadu, neboť jedině tento obřad byl pronikavě obnoven podle praktických směrnic II. vatikánského koncilu.⁴ Tato obnova se týká i projevů uctívání blahoslavené Panny Marie. Z tohoto důvodu je třeba římský obřad pozorně přezkoumat a zhodnotit.

Díl první

Panna Maria v obnovené římské liturgii

2. Obnova římské liturgie si na samém počátku vyžádala důkladné přepracování jejího Všeobecného kalendáře. Ten je upraven tak, aby se ve stanovené dny patřičně slavilo ve svém světle spásonosné dílo tím, že se v průběhu roku postupně předkládá celé tajemství Kristovo, od Vtělení až po očekávání jeho slavného příchodu.⁵ To umožnilo ústrojněji a souvisleji zapojit památku Matky do ročního cyklu tajemství jejího Syna.

3. Tak v adventním období posvátná liturgie slaví Neposkvrněné Početí panenské Bohorodičky a zároveň si připomíná prvopočátky přípravy⁶ na příchod Spasitele, jako i šťastné začátky Církve bez skvrny a vrásky.⁷ Přitom posvátná liturgie během adventního období připomíná Pannu Marii, zejména ve dnech od 17. do 24. prosince a zvláště v neděli, která předchází Narození Páně. V tuto neděli nechává zaznít dávným předpovědím proroků o panenské Matce a o Mesiášovi⁸ a čte stati Evangelia o velmi brzkém narození Krista Pána a jeho Předchůdce.⁹

¹ Srov. Lk 1,48.

² Srov. Srov. věroučná konst. „Lumen gentium“ (Světlo národů) II. vat. konc. o Církvi, č. 66. AAS 57 (1965), str. 65.; Konst. II. vat. konc. „Sacrosanctum Concilium“ o posvátné liturgii, č. 103: AAS 56 (1964), str. 125.

³ Srov. apoštolskou exhortaci „Signum Magnum“, AAS 59 (1967), str. 465-475. (Umístění této poznámky není v textu označeno.)

⁴ Srov. Konst. II. vat. konc. „Sacrosanctum Concilium“ o posvátné liturgii, č. 3: AAS 56 (1964), str. 98.

⁵ Srov. Konst. II. vat. konc. „Sacrosanctum Concilium“ o posvátné liturgii, č. 102: AAS 56 (1964), str. 125.

⁶ Srov. Iz 11,1-10.

⁷ Římský misál, obnovený podle rozhodnutí II. vat. konc. a vydaný na rozkaz papeže Pavla VI. Řád mešních čtení; prototypové vydání 1969, 8. prosince, Chvalozpěv.

⁸ Římský misál, obnovený podle rozhodnutí II. vat. konc. a vydaný na rozkaz papeže Pavla VI. Řád mešních čtení; prototypové vydání 1969, str. 8: 1. čtení, rok A, Iz 7,10-14: „Hle, Panna počne a porodí“; rok B, 2 Sam 7,1-5.8b-11.16: „Davidovo království bude přede mnou upevněno na věčné věky“; rok C, Mich 5,2-5a; Žid 1-4a: „Z tebe vyjde, který má vládnout v Izraeli“.

⁹ Římský misál, obnovený podle rozhodnutí II. vat. konc. a vydaný na rozkaz papeže Pavla VI. Řád mešních čtení; prototypové vydání 1969, str. 8: Evangelium, rok A: Mt 1,18-24: „Ježíš se narodí z Marie, zasnoubené s Josefem, synem Davidovým“; rok B: Lk 1,26-38: „Hle, počneš a porodíš Syna“; rok C: Lk 1,39-45: „Odkud mám to štěstí, že Matka mého Pána přišla ke mně?“

4. Takovým způsobem věřící, kteří uplatňují ducha posvátné adventní liturgie ve svém životě, když rozjímají o nevýslovné lásce, se kterou panenská Matka očekávala Syna,¹ jsou pobízeni vzít si ji jako vzor a připravovat se jít v ústřety přicházejícímu Spasiteli „bdělí v modlitbě a jášající jeho chvály“.² Je užitečné si všimnout i toho, jak adventní liturgie spojuje očekávání Mesiáše a očekávání slavného Kristova návratu s podivuhodnou připomínkou Matky. Tím poskytuje příklad skvělé kultové rovnováhy, která se může vzít jako pravidlo, aby se zamezilo sklonům – které se vyskytly v některých lidových projevech zbožnosti – oddělit zbožnost k Bohorodičce Marii od jejího nevyhnutelného ohniska, to je od Krista. Takovým způsobem se může toto období pokládat – jak to potvrdili liturgisté – za zvlášť vhodné k uctívání Bohorodičky. Tento náhled My zcela schvalujeme a přejeme si, aby ho všude přijali a uplatňovali.

5. Vánoční období je jakoby stálou připomínkou Božího, panenského a spasitelného mateřství té, jejíž „neporušené panenství darovalo tomuto světu Spasitele“.³ Při slavení Narození Páně se totiž Církev klaní Spasiteli a zároveň uctívá jeho slavnou Matku. Při Zjevení Páně slaví všeobecné povolání ke spáse a v tom samém období kontempluje Pannu Marii jako opravdovou Stolicí Moudrosti a skutečnou Matku Krále, která předkládá Mudrcům k pokloně Vykupitele všech národů.⁴ A na svátek Svaté Rodiny Ježíše, Marie a Josefa (v neděli během oktávu Narození Páně) s hlubokou úctou pozoruje svatý život Ježíše, Božího Syna a Syna člověka, jeho Matky Marie a spravedlivého muže Josefa⁵ v nazaretském domě.

V obnoveném uspořádání vánočního období se má podle Našeho mínění pozornost všech soustředit na znovuzavedenou slavnost svaté Bohorodičky Marie. Tato slavnost je podle dávných údajů liturgie města Říma určena na první leden, aby se tak slavila účast Marie na tomto tajemství spásy a aby se ní velebila jedinečná důstojnost, která z toho plyne „svaté Matce... jejímž prostřednictvím jsme dostali Původce života“;⁶ tato slavnost poskytuje mimoto výbornou příležitost znovu se poklonit novorozenému Knížeti pokoje, jako se sluší, aby opětovně zaznívala radostná blahá zvěst⁷ a vroucně jsme si prosili od Boha, na přímluvu Královny míru, svrchovaný dar míru. Z toho důvodu jsme na den oktávu Narození Páně, který šťastně připadá na žádoucí den roku, ustanovili slavnost celosvětového dne míru. Celosvětový den míru se setkává s čím dál větším porozuměním a už přináší v srdcích mnohých lidí ovoce pokoje.

6. K dvěma už zmíněným slavnostem – Neposkvrněného Početí a Božího mateřství – je třeba přidat dva staré svátky, které se slaví 25. března a 15. srpna.

Pro slavení Vtělení Slova se v Římském kalendáři odůvodněně obnovil starý název „Zvěstování Páně a Panny Marie“: Slova, které se stalo „synem Marie“,⁸ a Panny Marie, která se stává Matkou Boží. Co se týká Krista, Východ i Západ slaví v nevyčerpatelném bohatství svých liturgií tuto slavnost jako památku spásonosného Staň se („fiat“) Vtěleného Slova, které, když přicházelo na tento svět, řeklo: „Hle, jsem zde... abych plnil tvoji vůli, Bože“;⁹ je to tedy připomínka začátku vykoupení, a nerozlučného, snubního sjednocení božské přirozenosti s lidskou v jediné osobě Slova. Ve vztahu k Marii se tento svátek slaví jako svátek nové Evy, poslušné a věrné panny, která se svým velkodušným Staň se¹⁰ stala působením Ducha Svatého Bohorodičkou, ale i opravdovou Matkou žijících a skutečnou Archou úmluvy, pravým Chrámem Božím tím, že do svého lůna přijala jediného Prostředníka;¹¹ je to připomenutí chvíle, ve které vyvrcholil dialog Boha s člověkem o jeho spáse, a připomínka svobodného souhlasu Panny Marie a její spolupráce na Božím plánu lidského vykoupení.

15. srpna se slavně slaví Mariino Nanebevzetí. Je to oslava plnosti a blaženosti, ke kterým byla určena, oslavení její neposkvrněné duše a panenského těla, jejího dokonalého spodobení se vzkríšeným Kristem; je to svátek, který předkládá Církvi a lidstvu obraz a útěchyplný důkaz uskutečňování vrcholné naděje, že budoucí oslavení je šťastným údělem všech, které Kristus učinil

¹ Římský misál, obnovený podle rozhodnutí II. vat. konc. a vydaný na rozkaz papeže Pavla VI. Řád mešních čtení; prototypové vydání 1969, 2. adventní, Chvalozpěv.

² Římský misál, obnovený podle rozhodnutí II. vat. konc. a vydaný na rozkaz papeže Pavla VI. Řád mešních čtení; prototypové vydání 1969, 2. adventní, Chvalozpěv.

³ Římský misál, obnovený podle rozhodnutí II. vat. konc. a vydaný na rozkaz papeže Pavla VI. Řád mešních čtení; prototypové vydání 1969, 1. eucharistická modlitba, „Ve společenství“ na Narození Páně a během oktávu.

⁴ Srov. Mt 2,11.

⁵ Srov. Mt 1,19.

⁶ Římský misál, obnovený podle rozhodnutí II. vat. konc. a vydaný na rozkaz papeže Pavla VI. Řád mešních čtení; prototypové vydání 1969, 1. února, Úvodní zpěv a Modlitba dne.

⁷ Srov. Lk 2,14.

⁸ Mk 6,3.

⁹ Žid 10,7; Ž 39,8-9.

¹⁰ „Fiat“ – Lk 1,38.

¹¹ Srov. 1 Tim 2,5.

bratry a sestrami, neboť měl krev a tělo jako oni.¹ Slavnost Nanebevzetí má po osmi dnech své prodloužení v památce Panny Marie Královny; tehdy se díváme na tu, která sedí po boku Věčného Krále, skví se jako Královna a oroduje jako Matka.² Tedy slavíme v nejvyšším liturgickém stupni čtyři slavnosti, kterými se objasňují hlavní věroučné pravdy, týkající se pokorné Pánovy Služebnice.

7. Kromě těchto slavností je třeba se zmínit především o svátcích, ve kterých je při připomenutí spásonosných událostí Panna Maria v úzkém vztahu se Synem. Mezi ně patří svátek Narození Panny Marie (8. září), naděje celého světa a jitřenky spásy;³ svátek Navštívení (31. května), kdy liturgie slaví blahoslavenou Pannu Marii, jak jde, když nosí Syna v životě, k Alžbětě,⁴ aby jí poskytla svou pomocnou lásku a ohlašovala milosrdenství Boha Spasitele;⁵ dále slaví památku Bolestné Panny Marie (15. září), a tehdy se naskytá vhodná příležitost, připomenout si nejdůležitější, rozhodující chvíle dějin našeho spasení a uctít Matku spolutrpicí po boku Syna vyzdviženého na kříž.⁶

I svátek 2. února, kterému se vrátil název „Obětování Páně“ („In Praesentatione Domini“), je třeba chápat – aby se plně pochopil jeho velmi bohatý obsah – jako společná památka Syna a Matky, totiž jako slavení tajemství spásy, které uskutečnil Kristus v úzkém společenství s Pannou Marií, Matkou trpícího Jahvova Služebníka, vykonavatelkou poslání starého Izraele a vzoru nové Božího lidu, ustavičně sužovaného a pronásledovaného pro víru a naději.⁷

8. I když obnovený Římský kalendář staví do popředí především slavnosti, které jsme právě připomenuli, přece zahrnuje i liturgické památky jiného druhu, vážící se na místní kult, které však získaly širší rozsah a staly se velmi oblíbenými (11. února – Blahoslavené Panny Marie Lurdské; 5. srpna – výroční den Posvěcení baziliky Panny Marie Sněžné). Sem patří i další památky, které zpočátku slavila jednotlivá řeholní společenství, ale dnes je je možné nazvat pro velkou rozšířenost celocírkevními (16. července – Blahoslavené Panny Marie Karmelské; 7. října – Blahoslavené Panny Marie Růžencové). Nakonec je třeba připomenout ještě další památky, které přes apokryfní prvek mají vysoce hodnotný obsah jako vzor a pokračují v úctyhodných tradicích, kterých se přidržují zvláště na Východě (21. listopadu – Obětování blahoslavené Panny Marie), anebo vyjadřují tendence rozšířené v současné zbožnosti (sobota po slavnosti Ježíšova Božského Srdce: Neposkrvněné Srdce blahoslavené Panny Marie).

9. A nesmí se zapomenout, že ve Všeobecném římském kalendáři nejsou označeny všechny mariánské slavnosti, které ale uvádějí Partikulární kalendáře, za přesného zachování liturgických pravidel – jsou to zbožně slavené oblíbené mariánské svátky různých místních církví. Nakonec nám přísluší zmínit se o možnosti časté liturgické vzpomínky Panny Marie v sobotu: je to památka starobylá a téměř nenápadná, kterou pružnost nyní platného Kalendáře a rozmanitost předloh v Misále činí v nejvyšší míře příhodnou a přitažlivou.

10. Nemáme v úmyslu přezkoumat v této apoštolské exhortaci celý obsah nového Římského misálu. Poněvadž jsme se však rozhodli zhodnotit obnovené knihy římského obřadu,⁸ poukážeme zde na některé jeho aspekty a náměty. Především chceme vyzvednout, že Eucharistické modlitby Misálu obsahují velmi významnou vzpomínku blahoslavené Panny Marie v obdivuhodném souladu s východními liturgiemi.⁹ Tak je tomu ve starobylém Římském mešním kánonu, ve kterém se Bohorodička připomíná slovy bohatými na věroučný obsah a překypujícími náboženským nadšením: „Ve společenství a na památku a oslavu hlavně přeblahoslavené Marie, vždy Panny, Rodičky Ježíše Krista, Boha a našeho Pána“. Podobně nedávno zavedená Třetí eucharis-

¹ Žid 2,14; srov. Gal 4,4.

² Srov. Římský misál, obnovený podle rozhodnutí II. vat. konc. a vydaný na rozkaz papeže Pavla VI. Řád mešních čtení; prototypové vydání 1969, 22. srpna, Modlitba dne.

³ Římský misál, obnovený podle rozhodnutí II. vat. konc. a vydaný na rozkaz papeže Pavla VI. Řád mešních čtení; prototypové vydání 1969, 8. září, Po přijímání.

⁴ Římský misál, obnovený podle rozhodnutí II. vat. konc. a vydaný na rozkaz papeže Pavla VI. Řád mešních čtení; prototypové vydání 1969, 31. května, Modlitba dne.

⁵ Srov. Římský misál, obnovený podle rozhodnutí II. vat. konc. a vydaný na rozkaz papeže Pavla VI. Řád mešních čtení; prototypové vydání 1969, 31. května, Modlitba dne a Nad obětními dary.

⁶ Římský misál, obnovený podle rozhodnutí II. vat. konc. a vydaný na rozkaz papeže Pavla VI. Řád mešních čtení; prototypové vydání 1969, 15. září, Modlitba dne.

⁷ Srov. Lk 2,21-35.

⁸ Římský misál, obnovený podle rozhodnutí II. vat. konc. a vydaný na rozkaz papeže Pavla VI. Řád mešních čtení; prototypové vydání 1969, str. 8: 1. čtení, rok A, Iz 7,10-14: „Hle, Panna počne a porodí“; rok B, 2 Sam 7,1-5.8b-11.16: „Davidovo království bude přede mnou upevněno na věčné věky“; rok C, Mich 5,2-5a; Žid 1-4a: „Z tebe vyjde, který má vládnout v Izraeli“.

⁹ Srov. mezi mnoha anaforami tyto, které mají na Východě ve zvláštní úctě: Anafora Marka Evangelisty; Eucharistická modlitba, vyd. Hänggi – I. Pahl. Fribourg, Éditions Universitaires, 1968, str. 229.

tická modlitba takto vyjadřuje úpěnlivou prosbu modlících se, aby mohli mít spolu s Matkou účast na dědictví synů a dcer: „Ten stejný Duch Svátý ať z nás vytvoří věčný ar pro tebe (Otče), abychom dostali dědictví s tvými vyvolenými, hlavně s přeblahoslavenou Pannou Marií, Boží Rodičkou“. Tuto každodenní vzpomínku přímo v srdci nejsvětější oběti je třeba pokládat za zvlášť výrazný projev úcty, kterou Církev vzdává Požehnané od Nejvyššího.¹

11. Když prohlížíme texty nedávno obnoveného Misálu, zjišťujeme, že všechny hlavní náměty římského prostředí se tam nacházejí v dokonalé věroučné souvislosti s minulostí - Neposkvrněné Početí a plnost milosti, Boží mateřství a dokonalé plodné panenství, chrám Ducha Svatého, spolupráce na poslání Syna, příkladná svatost, orodování plné milosrdenství, Nanebevzetí, královské mateřství a další náměty, jako i jiné, v jistém smyslu nové, v souladu se současným teologickým rozvojem. Tak například námět Církev-Marie je v Misálu hojně zahrnutý v různých aspektech; právě tak jsou tam hojně a rozmanitě vyjádřené vztahy mezi Matkou Kristovou a Církví. Tyto texty rozpoznávají v Neposkvrněném Početí Panny Marie prvopočátky Církve, Kristovy Nevěsty bez poskvrny;² v článku víry o Nanebevzetí odhalují začátek a obraz toho, co se má jednou uskutečnit pro celou Církev;³ v tajemství mateřství tyto texty vyznávají, že Maria je matka Hlavy i údů, takže ji je třeba nazývat Bohorodičkou a zároveň starostlivou Matkou Církve.⁴

Když posvátná liturgie obrací svůj pohled ať už na prvotní Církev anebo na dnešní, téměř záměrně nachází Marii: tehdy, když byla pohromadě s apoštoly a setrvala na modlitbách,⁵ i nyní takto přítomnou a činnou, Církev chce spolu s ní prožívat Kristovo tajemství: „...Dej, aby tvoje Církev s ní (tj. s Marií) spoluúčastná na Kristově utrpení, si zasloužila mít účast na slávě jeho vzkříšení“;⁶ nachází ji i jak vzdává chvály – a Církev chce oslavovat Boha spolu s ní: „Kéž bychom tě mohli velebit spolu s ní (s Marií).“⁷

Protože je však liturgie služba, která vyžaduje důsledný způsob života, prosí, abychom úctu k Panně Marii mohli projevit pravou a trpící láskou k Církvi, jak to podivuhodně předkládá v modlitbě po přijímání 15. září: „... abychom při vzpomínce na spoluutrpení blahoslavené Panny Marie doplňovali na sobě za Církev to, co ještě zbývá do plnosti utrpení Kristova“.

12. Mešní Lekcionář samozřejmě patří mezi knihy římského obřadu, které hodně získaly jak pokoncilní obnovou, tak počtem připojených textů, jako i jejich obsahem. Jde o texty, které obsahují stále živé a účinné slovo Boží.⁸ Tato velká hojnost biblických čtení umožňuje podat v uspořádaném tříročním cyklu celé dějiny spásy a úplněji předložit i samo Kristovo tajemství. Z toho přirozeně vyplývá, že Lekcionář obsahuje vhod větší počet čtení ze Starého i Nového zákona, vztahujících se na blahoslavenou Pannu Marii. Tento zvýšený počet se však neuskutečnil bez náležitého zhodnocení, takže byla ponechána jen ta čtení, která je buď už pro zjevnost svého obsahu anebo po důkladném teologickém bádání, potvrzeném Učitelským úřadem Církve anebo spolehlivou tradicí, možné právem pokládat za mariánská, i když různým způsobem a v různém stupni. Mimoto je třeba vzít v úvahu, že tato čtení se nevyskytují pouze o svátcích Panny Marie, ale že se čtou i při vícero jiných příležitostech, například o některých nedělích liturgického roku,⁹ při slavení obřadů, které pronikavě ovlivňují svátostný život křesťana a jeho obce,¹⁰ a také při radostných i smutných životních příležitostech.¹¹

¹ Srov. Lk 1,28.

² Srov. Římský misál, obnovený podle rozhodnutí II. vat. konc. a vydaný na rozkaz papeže Pavla VI. Řád mešních čtení; prototypové vydání 1969, 8. prosince, Chvalozpěv.

³ Srov. Římský misál, obnovený podle rozhodnutí II. vat. konc. a vydaný na rozkaz papeže Pavla VI. Řád mešních čtení; prototypové vydání 1969, 15. srpna, Chvalozpěv.

⁴ Srov. Římský misál, obnovený podle rozhodnutí II. vat. konc. a vydaný na rozkaz papeže Pavla VI. Řád mešních čtení; prototypové vydání 1969, 1. ledna, Po přijímání.

⁵ Srov. Římský misál, obnovený podle rozhodnutí II. vat. konc. a vydaný na rozkaz papeže Pavla VI. Řád mešních čtení; prototypové vydání 1969, Společné mše blahoslavené Panny Marie, 6., ve velikonočním období, Modlitba dne.

⁶ Římský misál, obnovený podle rozhodnutí II. vat. konc. a vydaný na rozkaz papeže Pavla VI. Řád mešních čtení; prototypové vydání 1969, 15. září, Modlitba dne.

⁷ Římský misál, obnovený podle rozhodnutí II. vat. konc. a vydaný na rozkaz papeže Pavla VI. Řád mešních čtení; prototypové vydání 1969, 31. května, Modlitba dne. Stejně tak Chvalozpěv o Panně Marii: „Je skutečně důstojné a spravedlivé... při vzpomínce na Pannu Marii velebit tvoji lásku k nám jejím vlastním chvalozpěvem.“

⁸ Srov. Žid 4,12.

⁹ Srov. Mešní lekcionář, 2. neděle adventní, tok C: Sof 3,14-18a; 4. neděle adventní: Jan 4,24; neděle v oktávu Narození Páně, rok A: Mt 2,13-15.19-23; rok B: Lk 2,22-40; C: Lk 2,41-52; 2. neděle po Narození Páně, Jan 1,1-18; 7. velikonoční neděle, rok A: Sk 1,12-14; 2. neděle v mezidobí, rok C: Jan 2,1-12; 10. neděle v mezidobí, rok B: Gn 3,9-15; 14. neděle v mezidobí, rok B: Mk 6,1-6.

¹⁰ Gal 4,4-7; Při křesťanském zasvěcování mimo Velikonoční vigílie, Evang., 7., Jan 1,1-5.9-14.16-18; při zasvěcování panen a skládání veřejných slibů, 1. čtení. 7: Iz 61,9-11; Enag., 6: Mk 3,31-35; Lk 1,26-38. Srov. Řád zasvěcování panen, č. 130; Řád skládání veřejných slibů, Část druhá, č. 145.

¹¹ Srov. Mešní lekcionář, Za utečence a vyhnance, Evang. 1: Mt 2,13-15.19.23; díkůvzdání, 1. čtení, 4: Sof 3,14-15.

13. I obnovená kniha modlitební knihy chvál, tj. Liturgie posvěcení času, obsahuje význačná svědectví zbožnosti k Matce Pána: v hymnických skladbách, mezi kterými nechybějí literární skvosty, jakým je modlitba Dante Alighieriho k Panně Marii,¹ dále v antifonách, kterými se uzavírá každodenní Liturgie posvěcení času; jsou to vroucí a úpěnlivé prosby; mezi ně je zařazena antifona „Pod ochranu tvou“ (Sub tuum praesidium), úctyhodná svou starobylostí a podivuhodná obsahem; v modlitbách Jitřní a Večerní se nezřídka v plné důvěře utíkáme k Matce Milosrdenství; konečně Liturgie posvěcení času obsahuje hojný výběr mariánských textů z prvokřesťanského období i ze středověku i od moderních autorů.

14. Když se v Misálu, Lekcionáři a v Liturgii posvěcení času, v těchto základních knihách římské liturgické modlitby, často uctívá památka Panny Marie, tak se také v ostatních liturgických knihách často vyskytují místa, kde se projevuje láska k Bohorodičce spojená s vroucí modlitbou k ní: tak Církev vyzývá Bohorodičku, Matku milosti, dřív než ponoří kandidáty do spásonosné křestní vody;² vroucně prosí její přimluvu za matky, které plně vděčnosti za přijatý dar mateřství s radostí vstupují do chrámu;³ předkládá ji jako vzor svým synům a dcerám, kteří se veřejnými sliby zavazují následovat Krista v řeholním životě⁴ anebo kteří přijímají zasvěcení panen⁵ a vyprošuje pro ně všechny její mateřskou pomoc;⁶ na ni se obrací úpěnlivou modlitbou za syny a dcery, kterým nadešla hodina smrti;⁷ prosí ji, aby se přimlouvala za ty, kteří už mají zavřené oči pro pozemské světlo a dostali se před Krista – věčné Světlo;⁸ nakonec vyprošuje na její přimluvu útěchu těm, kteří mají žal a s vírou oplakávají smrt svých drahých.⁹

15. Toto výzkum nedávno obnovených liturgických knih nás tedy přivádí k povzbudivému a šťastnému zjištění: pokoncilní obnova – jak po tom toužilo už liturgické hnutí – bere v úvahu Marii ve správné perspektivě v rámci Kristova tajemství a v souhlase s Tradicí uznává jedinečné místo, které jí patří v křesťanském kultu jako svaté Bohorodičce a vznešené spolupracovnici Vykupitele. Jinak tomu ani nemohlo být. Vždyť kdo zkoumá dějiny křesťanského kultu, lehce zjistí, že jak na Východě, tak i na Západě nejznamenitější a nejskvostnější projevy zbožnosti k blahoslavené Panně Marii vykvetly na půdě Liturgie anebo do ní byly začleněny.

Připomínáme, že kult, který dnes vzdává všeobecná Církev přesvaté Bohorodičce, je odvozením, pokračováním a neustálým rozvíjením kultu, který jí Církev vzdávala v každé době, vedená velmi pozornou láskou k pravdě a dbalá na důstojnost projevů tohoto kultu. Ano, dnešní Církev čerpá důvody, náměty a podněty kultu, který vzdává Panně Marii, z nevysychajícího pramene Tradice – Tradice živé, neboť v ní neustále působí Duch a vždy se naslouchá slovu Božímu. Liturgie, kterou ověřuje a potvrzuje Učitelství úřad Církve, je vynikajícím svědectvím a nejspolehlivějším důkazem této živé Tradice.

Díl druhý

Panna Maria – vzor Církve při bohoslužbě

16. Nyní chceme věnovat pozornost koncilnímu učení o Marii a Církvi a přitom uvažovat o zvláštním aspektu vztahů mezi Marií a liturgií; tj. jak je Maria vzorem zbožnosti, s jakou Církev slaví a vyjadřuje ve svém životě božská tajemství. V této oblasti může být Panna Maria vzorem, protože ona je pro Církev předobrazem a nejlepším vzorem víry, lásky a dokonalé jednoty s Kristem,¹⁰ tj. toho vnitřního naladění, s jakým Církev, milovaná Nevěsta, ve velmi těsném spojení se svým Pánem ho vyzývá a jeho prostřednictvím vzdává hold věčnému Otcí.¹¹

17. Maria je především Panna, která naslouchá: ona přijala Boží slovo s vírou. Víra byla pro ni podmínkou Božího mateřství, cestou k němu, když – jak vtipně říká sv. Augustin – „Blaho-

¹ Srov. La Divina Commendia, Paradiso XXXIII, 1-9; srov. Liturgia Horarum, Památka svaté Marie v sobotu, v modlitbové bohoslužbě čtení, Hymnus.

² Srov. Obřad křtu dětí, č. 48; Obřad křstního zasvěcování dospělých, č. 214.

³ Srov. Římský rituál, 7. záhlaví, 3. kapitola, Požehnání ženě po porodu.

⁴ Srov. Obřad veřejných řeholních slibů, část první, č. 57 a 67.

⁵ Srov. Obřad zasvěcení panen, č. 16.

⁶ Srov. Obřad veřejných řeholních slibů, část první, č. 62 a 142; část druhá, č. 67 a 158; Obřad zasvěcení panen, č. 18 a 20.

⁷ Srov. Obřad pomázaní nemocných a duchovní péče o ně, č. 143, 146, 147, 150.

⁸ Srov. Římský misál, obnovený podle rozhodnutí II. vat. konc. a vydaný na rozkaz papeže Pavla VI. Řád mešních čtení; prototypové vydání 1969, Mše za zemřelé, Za zemřelé bratry, příbuzné a dobrodince, Modlitba dne.

⁹ Srov. Pohřební obřady, č. 226.

¹⁰ Srov. věroučná konst. „Lumen gentium“ (Světlo národů) II. vat. konc. o Církvi, č. 63. AAS 57 (1965), str. 65.

¹¹ Srov. Konst. II. vat. konc. „Sacrosanctum Concilium“ o posvátné liturgii, č. 7: AAS 56 (1964), str. 100-101.

slavená Panna Maria vírou porodila (Ježíše), stejně jako ho vírou počala.¹ Když jí anděl objasnil pochybnosti,² „ona, plná víry, počala Krista dříve v mysli nežli v životě: Hle – to jsou její slova – jsem služebnice Páně, ať se mi stane podle tvého slova“;³ počala Krista vírou, která byla příčinou jejího štěstí a jistoty, že se naplní (Boží) příslib: „Blahoslavená, která jsi uvěřila, že se ti splní to, co ti Pán zvěstoval!“⁴ počala Krista vírou ona, hlavní aktérka a jedinečný svědek Kristova vtělení, a vracela se v mysli k událostem útlého Kristova dětství a přemýšlela o nich ve svém srdci.⁵ Tak si počíná i Církev, která hlavně v posvátné liturgii s vírou naslouchá, přijímá, hlásá a uctívá Boží slovo a podává ho věřícím v Krista jako chléb života;⁶ ve světle slova Božího zkoumá znamení časů a vysvětluje a prožívá dějinné události lidstva.

18. Maria je dále Panna, která se modlí. To je zřejmé při její návštěvě u matky Předchůdce. Při této návštěvě zazpívala svůj chvalozpěv Bohu, zpěv pokory, víry a naděje: Velebí má duše Pána⁷ - to je Magnifikat, nejvlastnější Mariina modlitba, píseň mariánského období, v které se soustřeďuje radost starého a nového Izraele. Neboť – jak to, naznačuje, zdá se, svatý Irenej – v Mariině zpěvu splývá jástot Abrahámův, tušícího Krista⁸ a hlas prorocky předvídané Církev: „Jásající Maria volala prorocky jménem Církev: Velebí má duše Pána“.⁹ A opravdu, chvalozpěv blahoslavené Panny Marie se tak rozšířil, že se stal společnou modlitbou celé Církev všech časů.

Maria se představuje jako Panna, která se modlí, i v Káně. Tam jemně a starostlivě předložila Synovi prosbu, týkající se pouze pozemské potřeby, a dosáhla i nadpřirozenou milost: Ježíš zde učinil své první znamení a tím utvrdil ve víře v sebe učedníky.¹⁰

Konečně i poslední životopisný údaj uvádí Marii jako Pannu, která se modlí: „Apoštolové jednomyslně setrvali na modlitbách spolu se ženami a Marií, Ježíšovou matkou, a s jeho bratřími.“¹¹ Tedy Marii je vidět při modlitbě i v rodící se Církvě a modlí se za ni vždy, i nyní, po svém Nanebevzetí, neustává ve svém poslání – oroduje a získává dar spasení.¹² I Církev je panna, která se modlí, každodenně předkládá Otcí potřeby svých synů a dcer, „neustále chválí Pána a přimlouvá se za spásu celého světa“.¹³

19. Maria je panenská Matka. Ona „pro svoji víru a poslušnost, zastíněná Duchem Svatým, porodila na zemi, bez styku s mužem, samotného Otcova Syna“;¹⁴ je to skutečně jedinečné a podivuhodné mateřství, ustanovené od Boha jako předobraz a vzor panenského mateřství Církev, která se taktéž stává matkou tím, že „kázáním a křtem rodí pro nový a nesmrtelný život děti počaté z Ducha Svatého a zplozené z Boha“.¹⁵ Otcové tedy správně učili, že ve svátosti křtu Církev jistým způsobem pokračuje v Mariině panenském mateřství. Z jejich svědectví chceme uvést aspoň jedno: svědectví našeho vynikajícího předchůdce svatého Lva Velikého. Ten v jednom svém vánočním kázání prohlašuje: „Jaký počátek měl (Kristus) v životě Panny, takový udělil i křestnímu prameni: dal vodě to, co dal Matce – sílu Nejvyššího a zastínění Duchem Svatým,¹⁶ mocí kterých Maria porodila Spasitele, dávají vodě moc znovuzrodit věřícího.“¹⁷ Chceme-li čerpat z liturgických pramenů, můžeme uvést překrásné porovnání ze španělské liturgie: „Maria nosila v životě Život, Církev ho nosí v křestní vodě. V jejich údech se utvořil Kristus, ve vodě této se Kristus odívá.“¹⁸

20. Maria je konečně Panna, která přináší oběť. To se projevuje v obětování Ježíše v chrámě.¹⁹ Církev pod vedením Ducha Svatého zpozorovala v této události kromě splnění a završení zákonů o obětování prvorozeného²⁰ a očišťování matky²¹ spásonosné tajemství, patřící do

¹ Kázání 215,4: PL 38, 1074.

² Srov. Lk 1,34-37.

³ Lk 1,38, srov. Lk 1,34-37.

⁴ Lk 1,45.

⁵ Srov. Lk 2,19.51.

⁶ Srov. věroučná konst. „Dei Verbum“ (Boží Slovo) o Božím zjevení, č. 21: AAS 58 (1966), str. 827-828.

⁷ Srov. Lk 1,46-55.

⁸ Srov. Jan 8,56 – „Adversus Haereses“ IV: PG 7, 1, 990-991; S Ch 100, t. II., str. 454-458.

⁹ „Adversus Haereses“ III, 10,2: PG 7, 1, 873; S Ch 34, str. 164.

¹⁰ Srov. Jan 2,1-12.

¹¹ Sk 1,14.

¹² Srov. věroučná konst. „Lumen gentium“ (Světlo národů) II. vat. konc. o Církvě, č. 62. AAS 57 (1965), str. 63.

¹³ Srov. Konst. II. vat. konc. „Sacrosanctum Concilium“ o posvátné liturgii, č. 83: AAS 56 (1964), str. 121.

¹⁴ Srov. věroučná konst. „Lumen gentium“ (Světlo národů) II. vat. konc. o Církvě, č. 63. AAS 57 (1965), str. 64.

¹⁵ Srov. věroučná konst. „Lumen gentium“ (Světlo národů) II. vat. konc. o Církvě, č. 64. AAS 57 (1965), str. 64.

¹⁶ Srov. Lk 1,35.

¹⁷ Traktát XXV, Na Narození Páně, 5: CCL 138, str. 123; S Ch 11 bi, str. 132; srov. i Traktát XXIX, Na Narození Páně, 1: CCL 138, str. 147; S Ch 11 bis, str. 178; Traktát LXIII, O Umučení Páně, 6: CCL 138, str. 386; S Ch 74, str. 82.

¹⁸ M. Ferotin, Le „Liber Mozarabicus Sacramentorum“, str. 56.

¹⁹ Srov. Lk 2,22-35.

²⁰ Srov. Ex 13,11-16.

²¹ Srov. Lv 12,6-8.

dějin spásy: Církev si všimla, že toto prvotní obětování Slova, které se stalo tělem, Bohu při příchodu na svět¹ pokračuje; zpozorovala, že se tu zvěstuje spása všech lidí, když Simeon nazval malého Ježíška světlem k osvícení pohanů a slávou Izraele,² poznal v něm Mesiáše, Spasitele všech; konečně prorocky pochopil i vztah tohoto tajemství ke Kristovu utrpení. Simeonova slova totiž spojují v jediném proroctví Syna – „znamení, kterému budou odporovat“³ – a Matku, jejíž duši pronikne meč⁴ - tato Simeonova slova se naplnila na Kalvárii. Tedy toto tajemství spásy ve svých různých aspektech vede svou vlastní povahou od Kristova obětování v chrámě k spasitelnému tajemství kříže. Nakonec sama Církev – zvláště od doby středověku – zpozorovala v Panně Marii, nesoucí Syna do Jeruzaléma, aby ho představila Pánu,⁵ obětní vůli, která převyšuje obvyklý smysl tohoto obřadu. O tom máme svědectví v líbezném zvolání svatého Bernarda: „Obětuj Syna, svatá Panno, přines Pánovi požehnaný plod svého života. Obětuj na smíření nás všech svatou, Bohu milou obětí.“⁶

Toto spojení Matky se Synem na díle vykoupení⁷ vrcholí na Kalvárii, kde Kristus „obětoval sebe sama bez úhony Bohu“⁸ a kde Maria stála u kříže,⁹ „kde velmi trpěla spolu se svým Jednorozeným, mateřským srdcem se přidružila k jeho oběti a s láskou souhlasila s obětováním žertvy, kterou ona porodila“¹⁰ a obětovala ji i ona věčnému Otci.¹¹ Božský Spasitel ustanovil eucharistickou obětí, památku své smrti a svého vzkříšení, aby ní neustále pokračoval v průběhu věků v oběti kříže, a světil ji Církvi, své Nevěště;¹² Církev svolává věřící zvláště v neděli, aby slavili Pánovo vzkříšení, dokud se opět nevrátí.¹³ Církev tak činí ve společenství se svatými v nebi, hlavně s přeblahoslavenou Pannou Marií,¹⁴ jejíž vřelou lásku a neochvějnou víru následuje.

21. Maria je vzorem uctívání Boha pro celou Církev, ale je zřejmě učitelkou zbožnosti i jednotlivým křesťanům. Věřící se na ni začali brzy dívat, aby – podobně jako ona – udělali ze svého života službu Bohu a ze své služby životní závazek. Už ve 4. století svatý Ambrož promlouval k věřícím a vyslovil přání, aby v každém z nich byla duše Marie pro chválu Boží: „Ať je v každém duše Marie, aby velebil Boha; ať je v každém její duch, aby plesal v Bohu.“¹⁵ Maria je však především vzorem Boží služby, kterou každý dělá ze svého života obětí Bohu. Takto učí odvždy a neustále Církev: každý to od ní může slyšet; ale to samé může slyšet i od Panny Marie, která odpověděla Božímu poslu: „Hle, jsem služebnice Páně! Ať se mi stane podle tvého slova!“¹⁶ tím vlastně předešla překrásnou prosbu Pánovy modlitby: „Bud' vůle tvá!“¹⁷ Mariin souhlas je pro všechny křesťany poučením a vzorem, aby učinili z poslušnosti Otcově vůli cestu a prostředek vlastního posvěcování.

22. Dále je velmi důležité, abychom věnovali pozornost tomu, jak Církev proměňuje svoje mnohotvaré vztahy, které ji spojují s Marií, na rozmanité a účinné kultové projevy: na hlubokou úctu, když kontempluje vznešenou důstojnost Panny Marie, která se stala Matkou Vtěleného Slova mocí Ducha Svatého; na vroucí lásku, když uvažuje o Mariině duchovním mateřství, které se prostírá na všechny údy tajemného Těla; na důvěryplné vzývání, když zakouší ochranu své Orodovnice a Pomocnice;¹⁸ na službu lásky, když pozoruje v pokorné Pánově služebnici Královnu milosrdenství a Matku milosti; na činorodé následování, když nazírá na svatost a ctnost milosti plné;¹⁹ na dojetí plné obdivu, když „v ní jako v tom nejvěrnějším obraze s radostí pozoruje, jakou ona sama veskrze chce být“;²⁰ nakonec na velmi starostlivé úsilí, když vidí ve spolupracovnici Vy-

¹ Srov. Žid 10,5-7.

² Srov. Lk 2,32.

³ Lk 2,34.

⁴ Srov. Lk 2,35.

⁵ Srov. Lk 2,22.

⁶ Na Očišťování blahoslavené Panny Marie, 3. kázání 2: PL 183, 370; Sancti Bernardi Opera, vyd. J. Leclercq-H. Rochais, Roma 1966, str. 342.

⁷ Srov. věroučná konst. „Lumen gentium“ (Světlo národů) II. vat. konc. o Církvi, č. 57. AAS 57 (1965), str. 61.

⁸ Žid 9,14.

⁹ Srov. Jan 19,25.

¹⁰ Srov. věroučná konst. „Lumen gentium“ (Světlo národů) II. vat. konc. o Církvi, č. 58. AAS 57 (1965), str. 61.

¹¹ Srov. Pius XII., encyklika „Mystici Corporis“: AAS 35 (1943), str. 247.

¹² Srov. Konst. II. vat. konc. „Sacrosanctum Concilium“ o posvátné liturgii, č. 47: AAS 56 (1964), str. 113.

¹³ Srov. Konst. II. vat. konc. „Sacrosanctum Concilium“ o posvátné liturgii, č. 102 a 106: AAS 56 (1964), str. 125 a 126.

¹⁴ „... laskavě se rozpomeň na všechny, kteří ti byli milí už v tomto životě, na praotce, patriarchy, proroky, apoštoly... a na svatou a slavnou Bohorodičku Marii a na všechny svaté... ať se rozpomenou na naši bídu a na naši chudobu a ať t obětují spolu s námi tuto užasnou a nekrvavou obětí“. Anafora Jakuba Pánova, v syrském obřadě Eucharistická modlitba, vyd. Hänggi – I. Pahl. Fribourg, Éditions Universitaires, 1968, str. 224.

¹⁵ Výklad Evangelia podle Lukáše, II, 26: CSEL 32, IV, str. 55; S Ch 45, str. 83-84.

¹⁶ Lk 1,28.

¹⁷ Mt 6,10.

¹⁸ Srov. věroučná konst. „Lumen gentium“ (Světlo národů) II. vat. konc. o Církvi, č. 62. AAS 57 (1965), str. 63.

¹⁹ Lk 1,28.

²⁰ Srov. Konst. II. vat. konc. „Sacrosanctum Concilium“ o posvátné liturgii, č. 103: AAS 56 (1964), str. 125.

kupitele – která je už v plné míře účastná na účincích velikonočního tajemství – prorocké splnění své vlastní budoucnosti v ten den, kdy bez jakékoli poskvrny a vrásky¹ bude jako nevěsta vyzdobená pro svého ženicha Ježíše Krista.²

23. Ctihodní Bratři, víme, že posvátná liturgie je pro svou vynikající hodnotu v službě Boží zlatým pravidlem křesťanské zbožnosti. Když zkoumáme, jakou úctu projevuje liturgická tradice všeobecné Církve a obnovený římský obřad svatě Bohorodičce, pozorujeme, že Církev při slavení posvátných tajemství nabývá vnitřní rozpoložení víry a lásky, podobné, jako měla přeblahoslavená Panna Maria. Proto Nám je jasné, jak vhodné a správné je povzbuzení II. vatikánského koncilu všem synům a dcerám Církve, „aby velkodušně pěstovali úctu k Panně Marii, zejména v liturgii“.³ Chtěli bychom, aby toto povzbuzení všude bezvýhradně přijali a horlivě ho skutečně uplatňovali.

Druhá část K OBNOVENÍ ZBOŽNOSTI K PANNĚ MARIÍ

24. Ten samý II. vatikánský koncil povzbuzuje dále rozvíjet současně s liturgickým kultem i jiné pobožnosti, zejména ty, které a doporučuje samotný Učitelství úřad Církve.⁴ Pravda, jak všichni vědí, nábožnost a úcta věřících k Matce Boží získala různé formy podle časových a místních situací podle rozmanitosti povahy a kulturní tradice národů. To má za následek, že projevy, kterými se tato zbožnost vyjadřuje a které se časem opotřebovávají, třeba důkladně přezkoumat a obnovit, aby se nahradily zastaralé a zhodnotily nehynoucí prvky, a aby se patřičně obohatily věroučnými pravdami, získanými teologickým bádáním, které předkládá Učitelství úřad Církve. Proto je potřebné, aby biskupské konference, partikulární církve, řeholní společnosti a společenství věřících napomáhaly opravdivému tvořivému úsilí a v tom samém období důkladně přezkoumaly projevy úcty a zbožnosti k Panně Marii; přitom si však přejeme, aby se respektovala osvědčená tradice a zároveň aby se vyhovělo oprávněným požadavkům lidí našich časů. Proto se nám jeví jako příhodné, ctihodní Bratři, předložit Vám některé zásady, podle kterých je třeba v této oblasti jednat.

Díl první

Základní znaky úcty k Panně Marii: jejich trojiční, kristologický a církevní charakter

25. Především je velmi žádoucí, aby pobožnosti k Panně Marii zřetelně projevovaly trojiční a kristologický charakter jako svou základní a podstatnou složku. Křesťanský kult se totiž svou povahou a svým významem vzdává Otci, Synu a Duchu Svatému, lépe řečeno – jak se vyjadřuje posvátná liturgie – Otci prostřednictvím Syna v Duchu. V tomto smyslu se tento kult právem rozšiřuje – i když zásadně jiným způsobem – především a zvláště na Matku Spasitele a potom na svaté, ve kterých Církev hlásá velikonoční tajemství; svatí totiž trpěli spolu s Kristem a spolu s ním jsou i oslavení.⁵ V Panně Marii se všechno vztahuje na Krista a všechno na něm závisí: kvůli němu ji Bůh Otec od věčnosti vyvolil za Matku celou svatou a ozdobil ji dary Ducha, jaké neudělil nikomu jinému. Opravdová křesťanská zbožnost jistě neopomněla vyzdvihnout nerozlučné spojení a bytostný vztah mezi Pannou Marií a Božským Spasitelem.⁶ Ale podle Našeho mínění vzhledem k duchovním sklonům dnešní doby, které se jakoby bezvýhradně soustřeďují na „Kristovu otázku“,⁷ je velmi vhodné, aby měl ve všech projevech uctívání Panny Marie zvláštní místo kristologický aspekt a aby se v nich odrážel Boží úmysl, který „stanovuje Početí Panny Marie zároveň se Vtělením (inkarnací) Boží Moudrosti“.⁸ To jistě přispěje k tomu, aby úcta k Ježíšově Matce byla důkladnější a aby se stala účinným prostředkem „dokonalého poznání Syna Božího, abychom vyrostli v dospělého člověka, k míře plného vzrůstu Kristova“;⁹ na druhou stranu velmi prospěje i k tomu, aby se prohloubila patřičná úcta k samotnému Kristovi, protože – podle nepřetržitého pře-

¹ Srov. Ef 5,27.

² Srov. Zj 21,2.

³ Srov. věroučná konst. „Lumen gentium“ (Světlo národů) II. vat. konc. o Církvi, č. 67. AAS 57 (1965), str. 65-66.

⁴ Srov. věroučná konst. „Lumen gentium“ (Světlo národů) II. vat. konc. o Církvi, č. 67. AAS 57 (1965), str. 65-66.

⁵ Srov. Konst. II. vat. konc. „Sacrosanctum Concilium“ o posvátné liturgii, č. 104: AAS 56 (1964), str. 125-126.

⁶ Srov. věroučná konst. „Lumen gentium“ (Světlo národů) II. vat. konc. o Církvi, č. 66. AAS 57 (1965), str. 65.

⁷ Srov. Pavel VI., projev ve svatyni Panny Marie „Bonaria“ v Cagliari dne 24. dubna 1970: AAS 62 (1970), str. 300.

⁸ Pius IX., enc. „Ineffabilis Deus“: Akta papeže Pia IX., I, 1, Řím 1854, str. 599; srov. i V. Sardi, La solene definizione del dogma dell'Immacolato concepimento di Maria Santissima, Acti e documenti..., Roma 1904-1905, sv. II, str. 302.

⁹ Ef 4,13.

svědčení Církve, které váhou své autority připomenula v těchto našich časech¹ - „co se prokazuje Služebnici, vztahuje se na Pána; tak přechází na Syna, co se uděluje Matce... Přímo je tak uctívá služba, projevovaná Královně, poctou Královi.“²

26. K tomuto upozornění o kristologické povaze mariánské zbožnosti pokládáme za užitečné připojit další připomínku, totiž aby se v ní dala přiměřená důležitost jedné z podstatných složek naší víry: to je Osobě a činnosti Svatého Ducha. Neboť teologická bádání a sama posvátná liturgie poukazují na to, že posvěcující činnost Ducha v nazaretské Panně patří do dějin spásy. Tak například církevní Otcové a spisovatelé připisují Mariinu svatost od jejího samého početí činnosti Ducha; říkají, že on ji jakoby „stvořil a učinil z ní nové stvoření“³ při rozjímání o výročí Evangelia – „Duch Svatý sestoupí na tebe a moc Nejvyššího tě zastíní“⁴ a „Maria... byla v pozeňnaném stavu z Ducha Svatého... Neboť co v ní bylo počalo, je z Ducha Svatého“⁵ – objevují v zásehu Ducha tu činnost, která posvětila a učinila plodným Mariino panenství⁶ a proměnila Pannu Marii na Králův příbytek anebo Lůžko Slova⁷, Chrám anebo Stánek Páně⁸, na Archu úmluvy anebo Posvěcení⁹ - tyto názvy mají biblickou příchuť. Když tyto autoři zkoumají hlubší smysl tajemství Vtělení, vidí v tajemném vztahu mezi Duchem Svatým a Marií snubní aspekt. Prudencius to poeticky vyjadřuje takto: „Svobodná panna se vdává za Ducha.“¹⁰ Nazvali ji i Svatyní Ducha Svatého¹¹ - to je výraz, který poukazuje na posvátný charakter Panny Marie, kterým se stala stálým příbytkem Ducha Božího. Když se dále zahlubovali do učení o Utěšiteli, uvědomili si, že z něho jako z pramene vyprýštila plnost milosti¹² a hojnost darů, které ji zdobí. Tedy Duchu připisují víru, naději a lásku, které oživovaly srdce Panny Marie, sílu, která udržovala její poslušnost Boží vůli, odvahu, která ji posilovala, když trpěla pod křížem;¹³ v Mariině proroctví¹⁴ viděli zvláštní vliv Ducha, který kdysi hovořil ústy proroků.¹⁵ Konečně když kontemplují Ježíšovu Matku přítomnou ve Večeřadle, kam sestoupil Duch na rodící se Církev,¹⁶ obohacující dávný námět Maria-Církev novými myšlenkami;¹⁷ hlavně však naléhavě prosí přímluvu Panny Marie, aby od Ducha obdrželi schopnost zrodit Krista ve vlastních duších, jak je toho důkazem svatý Ildefons v modlitbě, které vyniká jak svým obsahem, tak i vnitřní modlitební silou: „Prosím tě, prosím tě, Svatá Panno, abych dostal od Ježíše toho Ducha, z kterého jsi ty zrodila Ježíše. Ať moje duše přijme Ježíše od toho Ducha, z kterého tvé tělo Ježíše počalo... Ať miluji Ježíše v tom samém Duchu, ve kterém se mu ty klaníš jako Pánovi a hledíš na něho jako na Syna.“¹⁸

¹ Srov. věroučná konst. „Lumen gentium“ (Světlo národů) II. vat. konc. o Církvi, č. 66. AAS 57 (1965), str. 65.

² Sv. Ildefons, De Virginitate perpetua sancte Mariae, kap. XII: PL 96, 108.

³ Věřoučná konst. „Lumen gentium“ (Světlo národů) II. vat. konc. o Církvi, č. 56, 60. AAS 57 (1965). Autoři se uvádějí v příslušné poznámce.

⁴ Lk 1,35.

⁵ Srov. Mt 1,18.20.

⁶ Srov. sv. Ambrož, „De Spiritu Sancto“ I, 37-38: CSEL 79, str. 100-101; Kasián, „De Incarnatione Domini“ II, kap. II: CSEL 17, str. 247-249; sv. Běda, Homilia I, 3: CCL, 122, str. 18 a 20.

⁷ Srov. sv. Ambrož, „De institutione virginis“, kap. XII, 79 a 1175; „Expositio evangelii secundu Lucam“ X, 132: S Ch 52, str. 200; sv. Proklus Cařihradský, Kázání I, 1 a Kázání V, 3: PG 65, 681 a 720; sv. Basil Seleucijský, Kázání XXXIV, 3: PG 85, 433; sv. Ondřej Krétský, Kázání IV: PG 97, 868; sv. Germanus Cařihradský, Kázání III, 15: PG 98, 305.

⁸ Srov. sv. Jeroným, „Adversus Iovinianum“ I, 33: PL 23, 267; sv. Ambrož, Dops 63,33: PL 16 (vyd. 1880), 1249; „De institutione virginis“, kap. XVII, 195: PL 16 (vyd. 1880), 346; „De Spiritu Sancto“ II, 79-80: CSEL 79, str. 182-183; Sedulius, „Hymnus A sollis ortu cardine“, verše 13-14: CESL 10, str. 164; „Hymnus Acatistos“, strofa 23, vyd. I. B. Pitra; „Analecta Sacra“ I, 3, str. 261; sv. Poklus Cařihradský, Kázání I, 3: PG 65, 684; Kázání II, 6: PG 65, 700; sv. Basil Seleucijský, Kázání IV: PG 97, 668; sv. Jan Damašský, kázání IV, 10: PG 96, 577.

⁹ Srov. Sever Antiochijský, Homilia 57: PO, str. 357.358; Ezechiáš Jeruzalémský, „Homilia de sancta Maria Deipara“: PG 93, 1464; Chrysippus Jeruzalémský, „Oratio in sacram Mariam Deiparam“, 2: PO 19, str. 338; sv. Ondřej Krétský, Kázání V: PG 97, 896; sv. Jan Damašský, Kázání VI, 6: PG 96, 672.

¹⁰ „Liber Apotheosis“, verše 571-572: CCL 126, str. 97.

¹¹ Srov. sv. Isidor, „De ortu et obitu Patrum“, kap. LXVII, 111: PL 83, 148; sv. Ildefons, „De virginitate perpetua sanctae Mariae“, kap. X: PL 96, 95; sv. Bernard, Kázání na Nanebevzetí blahoslavené Panny Marie, PL 96, 442; sv. Petr Damiani, Nábožné písně a modlitby II, Modlitba k Bohu Synovi: PL 145, 921; Antifona „Beata Dei Genitrix Maria“: Corpus antiphoniarum officii, vyd. R.J.Hesbert, Roma 1970, sv. IV, č. 6314, str. 80.

¹² Srov. Lk 1,28.

¹³ Srov. Pavel Diakon, i. homilia na Nanebevzetí blahoslavené Panny Marie: PL 95, 1567; O Nanebevzetí svaté Panny Marie, příp. Paschazioví Radbertovi, č. 31, 42, 57, 63: vyd. A. Ripberg, v „Spicilegium Friburgense“ č. 9, 1962, str. 72, 76, 84, 96-97; Eadmer Canterbury, O vznešenosti Panny Marie, kap. IV-V: PL 159, 562-567; sv. Bernard, Díla, vyd. J.Leclercq-H. Rochias, IV, Roma 1966, str. 49-50.

¹⁴ Srov. Lk 1,46-55.

¹⁵ Srov. Origenes, Homilia k Lukášovi VII, 3: PG 13, 1817, S Ch 87, str. 156; sv. Cyril Alexandrijský, Komentář k proroku Aggeovi, kap. XIX: PG 71, 1060; sv. Ambrož, „De fide“ IV, 9, 113-114: CSEL 78, str. 197-198; Výklad k Evangelii podle Lukáše II, 23 a 27-28: CSEL 32 IV, str. 53-54 a 55-56; Severián Gabalský, Kázání o stvoření světa VI, 10: PG 56, 497-498; Antipater Bosrenský, Homilie na Zvěstování přesvaté Bohorodičky, 16: PG 85, 1785.

¹⁶ Srov. Lk 1,12-14; 2,1-4.

¹⁷ Srov. Amadeus Canterbury, „O vznešenosti Panny Marie“, kap. VII: PL 159, 571; sv. Amadeus Lausanský, „Homilie o Panenské Matce Marii“ VII: PL 188, 1337: S Ch 72, str. 184.

¹⁸ „O věčném panenství svatě Marie“, kap. XII: PL 96, 106.

27. Přesto se říká, že mnohé texty novější zbožnosti nevyjadřují dostatečně učení o Duchu Svatém v celé plnosti. Je úkolem vědeckých pracovníků ověřit toto tvrzení a zhodnotit jeho platnost. Nám spíše záleží na tom, abychom všechny povzbudili, zvláště pastýře duší a teology, ať prohloubí svoje úvahy a zdůkladní bádání o díle Ducha v dějinách spásy a ať se přičiní o to, aby knihy a projevy křesťanské zbožnosti stavěly do patřičného světla jeho oživující činnosti. Z tohoto výzkumu vynikne zvláště tajemný vztah mezi Duchem Božím a nazaretskou Pannou a jejich společným vlivem na Církev; a z prohloubeného poznání těchto věroučných pravd vyvěře účinněji prožívaná zbožnost.

28. Dále je potřebné, aby pobožnosti, kterými věřící uctívají Matku Pána, stavěli do jasného a zřetelného světla místo, které má ona v Církvi: „nejvyšší a přitom nám nejbližší po Kristu“.¹ Je to místo význačné, které se výrazně, vnímatelně znázorňuje v chrámech byzantského obřadu samým architektonickým uspořádáním budovy a rozmístěním svatých obrazů: uprostřed na dveřích ikonostasu je vyobrazeno Zvěstování Panně Marii a v apsidě je malba samotné slavné Bohorodičky – takže je z toho jasně patrné, jak ze souhlasu Pánovy Služebnice lidstvo nastupuje na cestu návratu k Bohu a v slávě přesvaté Bohorodičky vidí konečný cíl svého putování. Toto symbolické znázornění místa Marie v tajemství Církve v kostelích je velmi významné a jako by vyzývalo, aby různé projevy uctívání přeblahoslavené Panny Marie měly všude církevní znaky a konaly se v perspektivě Církve.

II. vatikánský koncil připomněl a předložil základní pojmy, že Církev je svou povahou Boží rodina, Boží lid, Boží království, tajemné Tělo Kristovo.² To určitě věřícím umožní lehčeji a rychleji pochopit, jakou službu a jaké poslání má Maria v tajemství Církve, její vynikající místo ve společenství svatých. To bude mít za následek, že si živěji uvědomí bratrský svazek, který spojuje všechny věřící, protože jsou syny a dcerami Panny Marie, „na jejichž zrození a výchově Maria spolupracuje s mateřskou láskou“³ – a zároveň jsou syny a dcerami Církve, protože „z ní se rodíme, jejím mlékem se živíme a její Duch nás oživuje“⁴, takže Panna Maria a Církev spolupracují na zrodu tajemného Těla Kristova: „jedna i druhá je Kristovou matkou, ale jedna bez druhé nerodí celé (tělo)“.⁵ Tak věřící lépe pochopí, že činnost Církve ve světě je jakoby pokračováním péče a pozornosti Marie. Totiž činorodá láska Panny Marie doma v Nazaretě, u Alžběty, v Káni Galilejské, na Kalvárii – spásonosné události dalekosáhlého církevního významu – pokračují a projevují se v mateřské péči a v pozorné snaze Církve, aby všichni lidé poznali pravdu,⁶ v její péči o malíčké, o chudé, slabé, v jejím neustálém úsilí o mír a upevnění společenské svornosti, v její vytrvalé přičinlivosti a horlivosti, aby všichni lidé měli účast na spáse, kterou jim získal Kristus svou smrtí. Takovým způsobem se láska k Církvi přenesla na lásku k Marii a láska k Marii na lásku k Církvi, protože jedna nemůže být bez druhé, jak to ostrovtipně poznamenává Chromancius Aquilejský: „Církev se shromáždila nahoře (ve večeřadle) s Marií, Ježíšovou Matkou, a s jeho bratřími. Není tedy možné nazývat Církvi, kde není Maria, Matka Páně, s jeho bratry.“⁷ Na závěr opakujeme, že je potřebné, aby úcta projevovaná blahoslavené Panně Marii dávala najevo svoji jednoznačnou církevní povahu. To ať má za následek, aby se záměrně a účinně přikročilo ke zdravému obnovení projevů i textů.

Díl druhý

Čtyři zaměření kultu: zaměření biblické, liturgické, ekumenické a antropologické

29. K těmto myšlenkám, které vznikly při uvažování o vztazích Panny Marie k Bohu – Otcí, Synu a Duchu Svatému – a k Církvi, chceme tím samým způsobem a podle učení koncilu⁸ přidat další směrnice, a to biblické, liturgické, ekumenické a antropologické, které je třeba mít na zřeteli, když se pobožnosti obnovují nebo sestavují, aby se hlouběji a živěji chápal svazek, který nás spojuje s Kristovou Matkou a Matkou naší ve společenství svatých.

¹ Věřoučná konst. „Lumen gentium“ (Světlo národů) II. vat. konc. o Církvi, č. 54. AAS 57 (1965), str. 59. Srov. Pavel VI., Promluva ke koncilním Otcům při zakončení druhého zasedání Druhého vatikánského všeobecného církevního sněmu, dne 4. prosince 1963: AAS 56 (1964), str. 37.

² Srov. věroučná konst. „Lumen gentium“ (Světlo národů) II. vat. konc. o Církvi, č. 6, 7-8, 9-17: AAS 57 (1965), str. 8-9, 9-12, 12-21.

³ Srov. věroučná konst. „Lumen gentium“ (Světlo národů) II. vat. konc. o Církvi, č. 63. AAS 57 (1965), str. 64.

⁴ Sv. Cyprián, „O jednotě katolické Církve“, 5: CSEL 3, str. 214.

⁵ Izák de Stella, Kázání LI, Nanebevzetí Marie: PL 194, 1863.

⁶ Srov. 1 Tim 2,4.

⁷ Kázání XXXI, 1: S Ch 164, str. 134.

⁸ Srov. věroučná konst. „Lumen gentium“ (Světlo národů) II. vat. konc. o Církvi, č. 66-69. AAS 57 (1965), str. 65-67.

30. Biblické zaměření křesťanské zbožnosti ve všech projevech kultu se dnes všude žádá zjevně. Rozvoj biblického studia, častější a úplnější čtení Písma svatého, hlavně ale příklad Tradiční a vnitřní pobízení Ducha podněcují a nabádají dnešní křesťany, aby čím dál tím víc používali Bibli jako základní modlitební knihu a čerpali z ní spolehlivé podněty k činnosti a znamenité vzory. Uctívání blahoslavené Panny Marie a zbožnosti k ní se nijak nemohou vyhnout tomuto všeobecnému zaměření křesťanského života,¹ dokonce z něho mají z něho v té nejvyšší míře čerpat novou sílu a nepochybnou pomoc. Písmo svaté předkládá podivuhodným způsobem Boží plán lidského spasení, celé je proniknuté Spasitelovým tajemstvím a od Knihy počátku po Apokalypsu obsahuje nepochybné údaje o té, která je Matkou a společnicí Spasitele. Nepřejeme si ale, aby se tento biblický duch omezil pouze na důvtipný výběr statí a příkladů z Písma svatého. Vyžaduje se mnohem víc: žádá se, aby se z Písma svatého čerpaly výrazy a myšlenky pro samotné modlitby a pro texty písní; a především se žádá, aby úcta k Panně Marii byla proniknuta velkými myšlenkami křesťanského poselství, aby ony byly její náplní, a tak věřící, kteří projevují úctu Stolicí Moudrosti, osvítilo světlo Božího slova, a aby je tato úcta účinně přivedla k životu podle příkazů vtělené Moudrosti.

31. O úctě, kterou vzdává Církev Matce Boží v posvátné liturgii, jsme už hovořili. Ale nyní, když je řeč o jiných projevech uctívání a o zásadách, kterými se mají řídit, musíme připomenout tento předpis konstituce, která začíná slovy „Svatý Koncil“, ve kterém se živě doporučují nábožná cvičení křesťanského lidu, ale zároveň se připomíná: „Tyto pobožnosti je třeba uspořádat tak, aby se bral zřetel na liturgické období, a tedy aby byly v souladu s posvátnou liturgií, od ní se nějakým způsobem odvozovaly a přiváděly k ní lid, když ona je svou podstatou značně převyšuje.“² Je to předpis moudrý a jasný, ale jeho uskutečňování se nezdá snadné, hlavně pokud jde o uctívání Panny Marie, které je také rozmanité ve svých projevech. Vyžaduje to totiž od představených místních pospolitostí pastorální horlivost a moudrost stejně tak jako i vytrvalost, a ze strany věřících chápavého a ochotného ducha, s jakým mají přijímat směrnice a návrhy, vyplývající z jednoznačné povahy křesťanského kultu, které někdy vyžadují změnu zažitých zvyků, pokud ty nějakým způsobem zatemnily ryze povahy tohoto kultu.

V této věci ať je nám dovoleno zmínit se o dvou předpisech, které by v pastorální praxi mohly přivést nazmar ustanovení II. vatikánského koncilu: jde především o postoj některých duchovních pastýřů, kteří „a priori“ odmítají pobožnosti, i když je Učitelství Církve doporučuje, když se konají náležitě, zanechávají jich, a tím zaviňují prázdnotu, kterou nejsou schopni vyplnit: zapominají, že koncil nařídil, aby se pobožnosti daly do souladu s liturgií, ale ne, aby se zrušily.

Na druhém místě je třeba připomenout postoj těch, kteří nezachovávají správné liturgické a pastorální stanovisko a spojují vjedno pobožnosti s liturgickými úkony, takže z toho vzniká cosi smíchané, hybridní. Někdy se stává, že do samotného sloužení eucharistické oběti se vlétávají některé části z devítidenních nebo jiných pobožností, a tak vzniká nebezpečí, že to, co se koná na památku Páně („Memoriale Domini“), nepředstavuje už vrcholné chvíle setkání křesťanského společenství, ale stává jen jakoby příležitostí ke konání nějaké povzbudivé lidové pobožnosti. Těm, kteří takto jednají, chceme připomenout, že koncil předepisuje dát do souladu pobožnosti s liturgií a ne je s ní míchat. Moudrá pastorální činnost na jedné straně rozlišuje vlastní povahu liturgických úkonů a vysvětluje ji; na druhé straně schvaluje a napomáhá zbožnosti tím, že je přizpůsobuje potřebám jednotlivých církevních společenství, a dělá z nich výborné pomůcky posvátné liturgie.

32. Při uctívání Panny Marie se vzhledem k církevní povaze tohoto kultu odrážejí starosti samotné Církve. Mezi nimi má v naší době přední místo starost o obnovení jednoty křesťanů. Takovým způsobem se úcta k Matce Pána stává vnímavou k úzkostem a akcím ekumenického hnutí, čili sama nabývá ekumenický ráz, a to mnohostranné příčiny.

Především proto, že katoličtí věřící se přidružují k bratrům pravoslavných církví, mezi kterými má pobožnost k Panně Marii projevy plné vynikajícího poetického nadšení a hlubokých myšlenek, zvláště když projevuje se zvláštní láskou úctu k slavné Bohorodičce a když ji nazývá Nadějí křesťanů;³ přidávají se k anglikánům, jejichž nejlepší teologové už dávno vysvětlili nepochybný poklad, který má uctívání Matky našeho Pána v Písmu svatém; a jejich současní teologové ve zvýšené míře vyzdvihují Mariin význam v křesťanském životě; připojují se i k bratrům reformovaných církví, mezi kterými kvete láska k Písmu svatému, když oslavují Pána slovy Panny Marie.⁴ Mimoto zbožná úcta ke Kristově Matce a Matce křesťanů poskytuje katolíkům samozřejmou a

¹ Srov. věroučná konst. „Dei Verbum“ (Boží Slovo) o Božím zjevení, č. 25: AAS 58 (1966), str. 829-830.

² Srov. Konst. II. vat. konc. „Sacrosanctum Concilium“ o posvátné liturgii, č. 13: AAS 56 (1964), str. 103.

³ Srov. „Officium magni canonis paracletici, Magnum Orologion“, Atény 1963, str. 558; často v liturgických kánonech a tropářích: srov. Sofron Eustradiadou, „Theotokarion“, Chennevi res-sur-Marne 1931, str. 9, 19.

⁴ Srov. Lk 1,46-55.

častou příležitostí prosit ji, aby se přimlouvala u Syna za sjednocení všech pokřtěných v jeden lid Boží.¹ Přitom si katolická Církev přeje, aby se zvláštní povaha této úcty neoslabila,² ale aby se zároveň tak velmi pečlivě vyhnulo jakémukoli zveličování, které by mohlo uvést v omyl ostatní bratry, co se týká skutečného učení Církve³ a aby se odstranily jakékoli projevy této úcty, které jsou v rozporu s katolickou praxí. Konečně opravdová úcta k blahoslavené Panně Marii způsobuje, „že když se prokazuje úcta Matce, patřičně se poznává, miluje a oslavuje i Syn“,⁴ a proto tato úcta se stává cestou, která vede ke Kristu, prameni a středu církevního společenství; v něm všichni, kteří otevřeně vyznávají, že on je Bůh a Pán, Spasitel a jediný Prostředník,⁵ jsou povoláni být jedno mezi sebou, s ním a s Otcem v jednotě Ducha Svatého.⁶

33. Dobře víme, že existují nemalé neshody mezi názory velmi mnoha bratrů jiných církví a církevních společenství a katolickým učení „o zástupném úloze Marie v díle spasení“⁷ a tedy i o úctě, která se jí má prokazovat. Poněvadž však ta stejná moc Nejvyššího, která zastínila naza-retskou Pannu,⁸ účinkuje v dnešním ekumenickém hnutí a je zúrodňuje, chceme tu vyjádřit naději, že úcta k pokorné služebnici Páně, které Všemohoucí učinil velké věci,⁹ se stane, i když pomalu, ne překážkou, ale styčným bodem, cestou k jednotě všech věřících v Krista. Proto Nás těší, když pozorujeme, že místo Marie v tajemství Krista a Církve lépe chápou i odloučení bratři: to ulehčuje cestu k setkání. Jako Maria svou přimlouvou v Káně dosáhla, že Ježíš učinil první ze svých zázraků,¹⁰ tak i v naší době může svými přimlouvami laskavě urychlit čas, ve kterém Kristovi učedníci najdou dokonalé společenství ve víře. Tuto Naši naději posiluje postřeh Našeho předchůdce Lva XIII., který prohlásil: Záležitost sjednocení křesťanů „je zvlášť záležitostí duchovního mateřství Marie. Neboť ty, kteří patří Kristu, Maria zrodila a mohla zrodit pouze v jediné víře a v jediné lásce: vždyť cožpak je Kristus rozdělený?“¹¹ Musíme všichni dohromady žít Kristovým životem, abychom v jednom a tom samém těle přinášeli Bohu ovoce.¹²

34. Při uctívání Panny Marie je třeba věnovat starostlivou pozornost i jistým a prokázaným výsledkům lidských věd, neboť to přispěje k odstranění jedné z příčin těžkostí, které se vyskytují při uctívání Pánovy Matky: totiž nesrovnalosti mezi obsahem tohoto uctívání a dnešními antropologickými názory i pronikavě změněnými psychologicko-sociologickými podmínkami, ve kterých žijí a pracují naši současníci. Je totiž zřejmé, že je těžké dát do souladu obraz Panny Marie, jak se jeví v některých náboženských spisech, se současnými životními podmínkami, zejména s postavením ženy, tak i v rodinném prostředí, kde jí zákony a vývoj mravů právem přiznávají rovnost a spoluzodpovědnost s mužem při vedení rodinného života; tak i v politické oblasti, kde si v mnohých zemích vydobyla právo zasahovat stejně jako muži do veřejných záležitostí; i na společenském poli, kde rozvíjí svoji činnost na různých místech a přitom čím dál tím víc přesahuje úzký rámec rodinného života; a právě tak ve vědecké oblasti, kde se jí naskýtají nové možnosti vědeckého výzkumu a zodpovědné intelektuální důležitosti.

To má u některých za následek, že se jaksí odcizují uctívání Panny Marie a těžko si volí Pannu z Nazareta za vzor, protože – jak říkají – rámec jejího života se zdá být příliš úzký v porovnání s pracovním prostředím, ve kterém vyvíjí svou činnost dnešní člověk. V tomto ohledu zveme teology, vedoucí činitele křesťanských společností a ostatní věřící, aby těmto otázkám věnovali patřičnou pozornost; zároveň se Nám zdá vhodné přispět k jejich řešení tím, že na některé věci upozorníme. ⁽¹³⁾

35. Především Církev vždy předkládala Pannu Marii věřícím, aby ji následovali, vůbec ne proto, jaký byl způsob jejího života a určitě ne pro společensko-kulturní podmínky, ve kterých plynul její život a které jsou dnes už téměř úplně překonané, ale proto, že ona ve svých konkrétních životních podmínkách zcela a zodpovědně přijala Boží vůli;¹⁴ protože přijala jeho slova a plnila je;

¹ Srov. věroučná konst. „Lumen gentium“ (Světlo národů) II. vat. konc. o Církvi, č. 69. AAS 57 (1965), str. 65-66.

² Srov. věroučná konst. „Lumen gentium“ (Světlo národů) II. vat. konc. o Církvi, č. 66. AAS 57 (1965), str. 65; srov. Konst. II. vat. konc. „Sacrosanctum Concilium“ o posvátné liturgii, č. 103: AAS 56 (1964), str. 125.

³ Srov. věroučná konst. „Lumen gentium“ (Světlo národů) II. vat. konc. o Církvi, č. 67. AAS 57 (1965), str. 65-66.

⁴ Srov. věroučná konst. „Lumen gentium“ (Světlo národů) II. vat. konc. o Církvi, č. 67. AAS 57 (1965), str. 65-66.

⁵ Srov. 1 Tim 2,5.

⁶ Srov. Pavel VI., projev ke koncilním Otcům ve vatikánské bazilice dne 21. listopadu 1964: AAS 56 (1964), str. 1017.

⁷ Dekret II. vat. konc. „Obnovit jednotu“ o ekumenismu, č. 20: AAS 57 (1965), str. 60.

⁸ Srov. Lk 1,35.

⁹ Srov. Lk 1,49.

¹⁰ Srov. Jan 2,1-12.

¹¹ 1 Kor 1,13.

¹² Řím 7,4.

¹³ Okružní list „Adiutricem populi“: AAS 28 (1895-1896), str. 135 (Umístění této poznámky není v textu vyznačeno.)

¹⁴ Srov. Lk 1,38.

protože ve své činnosti se dala vést láskou a duchem služby; jedním slovem proto, že ona byla první a nejdokonalejší Kristovou učednicí: a to má všeobecnou a trvalou platnost vzoru.

36. Dále bychom chtěli připomenout, že vzpomínané těžkosti úzce souvisí se známými a literárními představami o Marii a ne s jejím pravým vyobrazením v Evangelii, ani s vědeckými údaji, získanými dlouhým a hlubokým studiem a vysvětlováním zjeveného slova Božího. Není možné se divit, že křesťanská pokolení, která se vystřídala jedno po druhém v různých společenských a kulturních podmínkách, když se dívala na postavu Marie a na její poslání, viděli v ní novou Ženu a dokonalou křesťanku, což v sobě spojuje a zahrnuje nejtypičtější prototyp ženského života – jako Panny, Manželky a Matky – a tedy měla Ježíšovu Matku za nejlepší prototyp ženského stavu a úplně zvláštní vzor života podle Evangelia a že vyjadřovala toto své smýšlení podle mentality, náhledů a představ své doby.

Církev, když uvažuje o dlouhých dějinách mariánské zbožnosti, má radost z nepřetržitosti tohoto kultu, který se neváže na způsoby myšlení a vyjadřování, která charakterizovala různá údobí, ani na antropologické názory, které jim sloužily jako základ. A Církev chápe, že některé projevy kultu, samy o sobě hodnotné, jsou méně vhodné pro lidi, kteří žijí v jiné době a v jiných kulturních podmínkách.

37. Konečně je užitečné připomenout, že i dnešní lidé, stejně jako lidé předešlých období, mají ověřit na Božím slově své poznatky o věcech a – zvláště se to týká našeho tématu – mají konfrontovat svoje antropologické chápání a problémy, které z toho vyplývají, s postavou Panny Marie, jak ji předkládá Evangelium. Čtení Písma svatého pod vlivem Ducha Svatého při nezanedbávání výsledků lidské vědy a různých současných okolností, povede k tomu, že se Maria může stát ideálním vzorem lidí naší doby. Abychom uvedli některé příklady, týkající se této věci, dnešní žena, která touží mít účast na rozhodovacím právu ve společnosti, bude s hlubokou radostí hledět na Marii; když totiž ona mohla navázat dialog s Bohem, byla si vědoma zodpovědnosti tohoto svého zvláštního poslání,¹ a to ne v nějaké druhořadé věci, ale v „odvěké záležitosti“, jak bylo překrásně označeno Vtělení Slova;² uvědomí si, že si Maria zvolila panenský stav – který ji podle Božích záměrů uzpůsoboval pro účast na tajemství Vtělení – vůbec ne proto, že by byla pohrdala hodnotami a důstojností manželství, ale učinila tuto volbu svobodně a odvážně, aby se úplně zasvětila Boží lásce. Tak se s radostným obdivem přesvědčí, že Maria z Nazareta, i když byla úplně odevzdaná do vůle Boží, vůbec nebyla pasivně podléhající životním okolnostem a událostem, ani se neoddávala nějaké odcizené zbožnosti, ale že neváhala vyhlásit Boha za obhájce ponížených a utlačovaných, který sesazuje mocné tohoto světa z jejich míst;³ zjistí kromě toho v Marii, která „vyniká mezi Hospodinovými poníženými a chudými“,⁴ silnou ženu, která poznala chudobu, utrpení a útek do vyhnanství.⁵ To jsou situace, které nemohou uniknout pozornosti těch, kteří, vedeni duchem Evangelia, napomáhají úsilí jednotlivců a celé společnosti, kteří se snaží vymanit se z podobných situací. A konečně Maria se nepředstavuje jako matka, která žárlí na svého jediného Božího Syna, ale jako žena, která svým přičiněním povzbuzuje v apoštolském sboru víru v Krista⁶ a jejíž mateřské poslání se prostírá na všechny lidi, protože na Kalvárii získalo univerzální rozměr.⁷ Uvedli jsme příklady, ze kterých je očividné, že blahoslavená Panna Maria nezklame žádné důležité očekávání dnešního člověka, dokonce mu poskytuje vzor dokonalého Kristova učedníka, který buduje pozemskou a časnou společnost, ale zároveň směřuje do věčné nebeské vlasti; který nastoluje spravedlnost a osvobozuje utlačované, který jako horlитель křesťanské lásky pomáhá těm, kteří potřebují pomoc, ale je především svědkem činorodé lásky, která ztvárňuje Krista v lidských srdcích.

38. Když jsme předložili tyto pokyny, jak se má přiměřeně rozvíjet úcta k Matce Pána, pokládáme za vhodné upozornit na některé nesprávné způsoby této úcty. II. vatikánský koncil mocí své autority varoval před zveličováním ve výrociích a projevech, které vybočují ze správného učení o Panně Marii a jejího uctívání; varoval i před tím, aby se přepjatou úzkoprsostí neumenšovala její postava a nezmalicherňovalo její poslání. II. vatikánský koncil mimoto kárá tyto pomýlené projevy úcty k Panně Marii: zbytečnou lehkověrnost, která se upíná spíše na vnější projevy, namísto toho,

¹ Srov. věroučná konst. „Lumen gentium“ (Světlo národů) II. vat. konc. o Církvi, č. 56. AAS 57 (1965), str. 60.

² Sv. Petr Chryzolog, Kázání CXLIII: PL 52, 583.

³ Srov. Lk 1,51-53.

⁴ Srov. věroučná konst. „Lumen gentium“ (Světlo národů) II. vat. konc. o Církvi, č. 55. AAS 57 (1965), str. 59-60.

⁵ Srov. Mt 2,13-23.

⁶ Srov. Jan 2,1-12.

⁷ Srov. Pavel VI., apoštolská exhortace „Signum Magnum“, I, AAS 59 (1967), str. 467-468; Římský misál, obnovený podle rozhodnutí II. vat. konc. a vydaný na rozkaz papeže Pavla VI. Řád mešních čtení; prototypové vydání 1969, 15. září, Nad obětními dary.

aby se usilovalo o hlubokou zbožnost; dále vyčítá jalovou a nestálou citovost, tak velmi vzdálenou smyslu Evangelia, které právě naopak vyžaduje vytrvalé a neúnavné úsilí.¹ My nad tím opětovně vyslovujeme své politování, když to jsou pobožnosti, které se neshodují s katolickou vírou, a proto nemají mít místo v katolickém kultu. Pečlivou ochranou před těmito poblouzeními a méně správnými praktikami se úcta k blahoslavené Panně upevní, stane se ryzejší, bude na pevných základech, takže se bude dávat přednost studiu pramenů Božího zjevení a poslušnosti Učitelskému úřadu Církve, a ne přepjatému vyhledávání novot anebo neobyčejných událostí; stane se mimoto objektivnější tím, že se bude opírat o historickou pravdu, takže se z ní odstraní všechno pohádkové a nepravé. Úcta k Panně Marii se tak bude shodovat i s učením víry, a tedy se nebude předkládat neúplný ani přeexponovaný obraz Panny Marie tím, že se vyzdvihuje nepřiměřeně jen jedna stránka, kterým se zatemní celkový obraz Panny Marie, jak nám ho podává Evangelium. Úcta k Panně Marii tak bude nakonec čistá ve svých pohnutkách tím, že se ze svatyně pečlivě odstraní to, co páchne sobeckými zájmy.

39. Konečně, pokud by to bylo potřebné, chceme připomenout, že konečným cílem uctívání blahoslavené Panny Marie je chválit Boha a podněcovat věřící, aby se jejich život a jejich mravy zcela shodovaly s vůlí Boží. Vždyť když synové a dcery Církve spolu s nejmenovanou ženou z Evangelia velebí svými hlasy Matku Ježíše Krista a provolávají k samému Ježíši: „Blažený život, který tě nosil, blažené prsy, které tě kojily!“², ať věnují pozornost důležité odpovědi božského Mistra, který prohlásil: „Více jsou blaženi ti, kteří naslouchají Božímu slovu a zachovávají ho.“³ Tato odpověď je velkou pochvalou blahoslavené Panny Marie, jak to vysvětlovali někteří církevní Otcové⁴ a potvrdil to II. vatikánský koncil;⁵ avšak nás tato odpověď napomíná, abychom žili podle Božích přikázání – je jakoby ozvěnou výroku Božského Spasitele: „Ne každý, kdo mi říká: Pane, Pane!, vejde do nebeského království, ale ten, který plní vůli mého Otce, který je na nebesích“;⁶ a „Vy budete mámi přáteli, když budete činit, co vám přikazují“.⁷

Třetí část

POKYNY O POBOŽNOSTECH ANDĚL PÁNĚ A SVATÉHO RŮŽENCE

40. Podali jsme tedy některé zásady, které jsou schopné oživit úctu k Pánově Matce. Nyní bude úkolem biskupských konferencí, představených místních společenství a řeholních společností, aby moudře obnovili náboženská cvičení a pobožnosti, kterými se uctívá blahoslavená Panna Maria, a napomáhat těm, kteří chtějí s upřímnou horlivostí a ve snaze být užitečnými zavádět nové pobožnosti. Ale chtěli bychom se, i když z různých důvodů, obšírněji zahledět na dvě pobožnosti, rozšířené zejména v západních krajích, jimiž se Apoštolský stolec už dříve zabýval. Jsou to: Anděl Páně a růženec blahoslavené Panny Marie.

Anděl Páně

41. Naše slova o modlitbě Anděl Páně chtějí zde být pouze jednoduchým, ale vroucně obnoveným povzbuzením, aby se zachoval zvyk modlit se tuto modlitbu, nakolik je to možné. Nezdá se, že by tato modlitba potřebovala obnovu. I po tolika staletích její účinnost a krása zůstávají nezměněné. Její složení je jednoduché a její prameny jsou biblické. Svým dějinným původem se váže na vyprošování záchranu před pohromami během míru. Mimoto její pravidelné opakování je přímo liturgické, takže v jistém smyslu posvěcuje některé úseky dne. Konečně připomíná i velikonoční tajemství, neboť nás od Vtělení Syna Božího vede modlit se, aby „nás jeho umučení a kříž přivedly k slavnému Vzkříšení“.⁸ Je sice pravda, že některé zvyky, tradičně spojené s modlitbou Anděl Páně, už neexistují anebo jsou sotva znatelné. Jde o nezávažné věci. Ale zůstává nezměněná účinnost kontemplace tajemství Vtělení Slova, význam andělského pozdravení Panně Marii, vzývání jejího milosrdného orodování. A přes zmíněné časové okolnosti pro většinu lidí zůstávají

¹ Srov. věroučná konst. „Lumen gentium“ (Světlo národů) II. vat. konc. o Církvi, č. 67. AAS 57 (1965), str. 65-66.

² Lk 11,27.

³ Lk 11,28.

⁴ Srov. sv. Augustin, „In Iohannis Evangelium“, X. traktát, 3: CCL 36, str. 101-102; List 243, Létovi, č. 9: CSEL 57, str. 575-576; sv. Béda, „In Lucae Evangelium expositio“, IV, XI, 28: CCL 120, str. 237; Homilia I, 4: CCL 122, str. 26-27.

⁵ Srov. věroučná konst. „Lumen gentium“ (Světlo národů) II. vat. konc. o Církvi, č. 58. AAS 57 (1965), str. 61.

⁶ Mt 7,21.

⁷ Jan 15,14.

⁸ Římský misál, obnovený podle rozhodnutí II. vat. konc. a vydaný na rozkaz papeže Pavla VI. Řád mešních čtení; prototypové vydání 1969, 4. adventní neděle, Modlitba dne. Stejně i Modlitba dne 25. března, která může v modlitbě Anděl Páně nahradit předcházející.

nezměnitelné jisté úseky dne, ráno, poledne a večer, které označují běh jejich činností a zároveň jsou výzvou, věnovat trochu času k přestávce v modlitbě.

Svatý růženec

42. Ctihodní bratři, nyní chci věnovat trochu času obnově té modlitby, kterou nazvali „souhrnem celého Evangelia“:¹ je to růženec blahoslavené Panny Marie. Tuto modlitbu doporučovali Naši předchůdci s tou největší horlivostí a péčí. Opětovně doporučovali věřícím, aby se růženec často modlili. Vysvětlovali jeho závažnou povahu. Mimoto ho uznali za vhodný k rozvíjení kontemplativní modlitby, modlitby chvály a zároveň prosby. Konečně chválili jeho zvláštní význam a velkou účinnost pro rozvíjení křesťanského života a apoštolské horlivosti. My sami jsme už na první všeobecné audienci, kterou jsme věřícím udělili 13. července 1963, projevíli svou velkou úctu k modlitbě růžence.² I potom, když se naskytla příležitost, jsme vícekrát poukázali na jeho význam, zvláště, když jsme během vážného a úzkostného času velkého nebezpečí uveřejnili okružní list „Christi Matri“,³ aby byla vroucně vzývána blahoslavená Růžencová Panna Maria, a tak se dosáhl svrchovaný dar míru.⁴ Tuto výzvu jsme obnovili v apoštolské exhortaci „Reccurens mensis October“,⁵ ve které jsme připomenuli čtyřsté výročí apoštolského listu „Consueverunt Romani Pontifices“; v něm Náš svatý předchůdce Pius V. vysvětlil modlitbu růžence a dal mu jeho tradiční podobu.⁶

43. Náš stálý zájem o růženec blahoslavené Panny Marie, který je Nám tak velmi drahý, Nás dovedl k tomu, abychom pozorně sledovali debaty a návrhy, které odezněly na početných kongresech, které se v těchto posledních letech konaly o pastorálním významu růžence v naší době: tyto sjezdy uspořádala některá sdružení a osoby, kterým velmi záleží na rozvoji růžence, a byli na nich přítomní biskupové, kněží, řeholníci i laici a laičky, vynikající osvědčenými zkušenostmi v pastorální oblasti a obdařeni církevním cítěním, které si zasluhuje důvěru a úctu. Mezi nimi vyznamenáváme zvláštní zmínkou syny svatého Dominika, kteří jsou už odedávna strážci a horlители této tak velmi spasitelné pobožnosti. K těmto sjezdům se přidružil historický výzkum, kterým se hledala prvotní podoba růžence, opravdu, aby se zjistil jeho původ a aby byla poznána jeho původní síla a jeho prvotní složení. Z těchto sjezdů a výzkumů zřetelně vynikla původní povaha růžence a lépe se poznaly i jeho podstatné složky a jejich vzájemná souvislost.

44. Například z těchto výzkumů a sjezdů jasněji vynikla evangelijní povaha růžence. Neboť z Evangelia se čerpají růžencová tajemství i hlavní formule. Dále z Evangelia, když se připomíná radostné andělské pozdravení a zbožný souhlas Marie, čerpají věřící inspiraci, jak se mají zbožně modlit růženec. Konečně přiměřeným opakováním andělského pozdravení se předkládá jedno ze základních tajemství Evangelia, tajemství Vtělení Slova, o kterém se uvažuje ve zvlášť důležité chvíli, když anděl zvěstoval Marii poselství. Tedy růženec je evangelijní modlitba, a tak ji nazývají dnes víc než v minulosti duchovní pastýři i vědecktí pracovníci.

45. Mimoto se lépe pochopilo, jak růženec uspořádaně postupně rozvíjí a dává najevo, jakým způsobem se Slovo Boží z milosrdného Božího rozhodnutí zapojilo do lidských osudů a uskutečnilo dílo vykopení: vždyť v růženci se příhodně popořadě uvažuje o základních spasitelných událostech, které se uskutečnily na Kristu, od panenského početí Božího Syna a tajemství Ježíšova dětství až po vrcholné velikonoční události, to je požehnané umučení a slavné vzkříšení, a jejich účinky v rodící se Církvi během Seslání Ducha Svatého, i na samotné Panně Marii, když po tomto pozemském vyhnání byla s tělem i duší vzata do nebeské vlasti. Pochopilo se i to, že rozdělení růžencových tajemství do třech skupin zcela odpovídá časovému postupu událostí, a hlavně předkládá způsob, jakým se víra původně hlásala. Mimoto se Kristovo tajemství předkládá tím samým způsobem, jak ho chápe svatý Pavel v slavném Listě Filipánům, ve kterém hlásá ponížení, smrt a povýšení Ježíše Krista.⁷

46. Růženec se tedy opírá o Evangelium a jeho ohniskem je tajemství Vtělení a lidského vykopení. Proto je celkově kristologickou modlitbou. Vždyť nejvlastnější složka růžence – litanio-

¹ Pius XII., list „philippinas Insulas“ manilskému arcibiskupovi: AAS 38 (1946), str. 419.

² Srov. pozdrav k účastníkům II. mezinárodního dominikánského růžencového sjezdu, „Insegnamenti di Paolo VI.“, 1, 1963, str. 463-464.

³ 15. září 1966.

⁴ Srov. AAS 58 (1966), str. 745-749.

⁵ 7. října 1969.

⁶ Srov. AAS 61 (1969), str. 649-654.

⁷ Flp 2,6-11.

vé opakování andělského pozdravení „Zdravas, Maria“ – se přeměňuje na neustálou Kristovu chválu. Na Krista jako na nejvyšší cíl se vztahuje andělovo poselství a pozdrav Křtitelovy matky: „Požehnaný plod tvého života“.¹ Dokonce opakování „Zdravas, Maria“ je jakoby osnova, na které se rozvíjí kontemplace tajemství. Neboť Ježíš, který se připomíná v každém Zdravas, je ten samý, kterého po pořádku předkládají připomínaná tajemství jako Syna Božího a Syna Panny Marie, který se narodil v betlémské jeskyni; kterého matka obětovala v chrámě; předkládají ho jako chlapce, kterému záleží na tom, co patří jeho Otcí; předkládají ho jako Vykupitele lidí ve smrtelných úzkostech v Getsemanské zahradě, bičovaného a korunovaného trním; obtíženého křížem a umírajícího na Kalvárii; jako vzkříšeného z mrtvých, vystupujícího do slávy Otcovy, aby seslal dary Ducha Svatého. Je všeobecně známé, že podle starého zvyku se v každém Zdravas ke jménu Ježíš přidávala doložka, připomínající předkládané tajemství, aby se tak napomáhalo kontemplaci a mysl se shodovala s hlasem. Tento obyčej se v některých krajích zachovává dodnes.

47. Dále se více pociťovala naléhavá potřeba připomenout při účinnosti růžence jako modlitby chvály a prosby i jeho jinou složku, to je kontemplaci. Bez ní je růženec tělo bez duše a vystavuje se nebezpečí, že se jeho recitování stane roztržitým a bezduchým opakováním formulek, které je v rozporu s tímto napomenutím Ježíše Krista: „Když se tedy modlíte, nemluvte mnoho jako pohané! Ti si totiž myslí, že budou vyslyšeni pro svoji mnohomluvnost.“² Růženec totiž svou povahou vyžaduje klidný spád v recitování, jakousi zahlobanou zdoluhavost, která modlíci se ulehčuje rozjímat o tajemstvích Kristova života a nazírat na ně jakoby srdcem té, která byla Pánovi ze všech nejbližší. To zpřístupňuje nevyzpytatelná bohatství těchto tajemství.

48. Současný vědecký výzkum nakonec umožnil důkladněji pochopit vztahy mezi liturgií a růžencem. Z jedné strany se stalo zřejmějším, že je třeba růženec pokládat tak řečeno za výhonek, který vyrostl z odvěkého kmenu posvátné liturgie, který právě proto nazvali Žaltářem Panny Marie, neboť s jeho pomocí se i skromnější věřící mohli přidružit k chvalozpěvu a k prosebné modlitbě všeobecné Církve. Na druhé straně neuniklo pozornosti, že se to stalo koncem středověku, tedy v době, kdy určitý liturgický duch byl v úpadku a věřící se do jisté míry od liturgie vzdělili a oddávali se vnějším citovým projevům zbožnosti ke Kristu jako ke člověku a k přeblahoslavené Panně Marii. Tak se ještě v nedávné době mohlo stát, že někteří požadovali, aby se růženec zařadil mezi liturgické obřady, zatímco jiní, ve snaze vyhnout se pastorálním omylům minulosti, modlitbu růžence neprávem zanedbávali, dnes je možné tuto otázku lehce rozřešit ve světle učení II. vatikánského koncilu, předloženého v konstituci začínající slovy „Svatý koncil“ (Sacrosanctum Concilium). Podle tohoto učení liturgické úkony a pobožnost růžence není dovoleno stavět proti sobě, ale ani není dovoleno je klást na stejnou úroveň.³ Každý modlitební projev je tím vydatnější, čím více si zachová svůj původní smysl a charakter. Po ustálení přednostního místa liturgických úkonů nebude těžké uznat růženec za pobožnost, kterou je možné lehce dát do souladu s posvátnou liturgií. Neboť růženec, zrovna tak jako liturgie, má společenskou povahu, živí se Písmem svatým a je zcela zaměřený na Kristovo tajemství. Vzpomínka („anamnéza“) posvátné liturgie a kontemplativní připomínání tajemství v růženci, i když jsou modlitbami různého druhu, se přece jen vztahují na ta stejná spasitelná tajemství, která uskutečnil Kristus. Liturgie pod rouškou znaků zpřítomňuje a tajemným způsobem činí účinnými největší tajemství našeho vykoupení. Růženec zase zbožným uvažováním vyvolává v mysli modlíci se tato tajemství a podněcuje ho, aby z nich čerpal směrnice pro život. Po stanovení tohoto podstatného rozdílu každý pochopí, že růženec je pobožnost, která má svůj původ v posvátné liturgii a – pokud se koná podle svého původního ducha – svou povahou přivádí k liturgii, ale nepřekračuje její práh. Kontemplace Kristových tajemství v růženci přivádí mysl a srdce věřících, aby o nich uvažovali, a tak je může výborně připravit na slavení těch samých tajemství v liturgických úkonech a připomíná jim je v průběhu dne. Ale je nesprávné modlit se růženec během liturgického úkonu. Tato chyba se bohužel místy vyskytuje.

49. Podle tradice, kterou přijal a autoritou svého úřadu podložil Náš předchůdce svatý Pius V., se růženec skládá z vícera částí vzájemně spjatých a ústrojně souvisejících:

- a) skládá se z kontemplace vícera tajemství spásy, v duchovním spojení s Marií; tato tajemství jsou moudře rozdělena do třech skupin, kterými se připomíná radost z příchodu Mesiáše, spásonosné Kristovo utrpení a sláva Vzkříšeného, která zaplavuje Církev. Ta-

¹ Lk 1,42.

² Mt 6,7.

³ Srov. Konst. II. vat. konc. „Sacrosanctum Concilium“ o posvátné liturgii, č. 13: AAS 56 (1964), str. 103.

- to kontempace svou povahou podněcuje ducha, rozjímat během samotné pobožnosti a čerpat z toho účinné životní zásady;
- b) skládá se dále z modlitby Páně čili Otčenáše: tato modlitba je pro svoji svrchovanou vznešenost základem každé křesťanské modlitby; jí získávají různé modlitby svoji důstojnost;
 - c) skládá se z litaniového věnce Zdrávasů, andělských pozdravení. Tato modlitba sestává z pozdravu anděla Panně Marii¹ a z úctyplných slov Alžběty,² po nich následuje vroucná církevní prosba „Svatá Maria“. Charakteristickou osobitostí růžence je souvislé pořadí andělských pozdravení. V typické a úplné formě růžence je Zdrávasů sto padesát. To připomíná jistou podobnost se Žaltářem. Tento počet Zdrávasů měla tato pobožnost od prvopočátku. Tento počet se ale podle osvědčeného zvyku rozděluje na desátky, které se přičleňují do třech skupin, o kterých už byla řeč. Tak vznikl dobře známý růženec sestávající z padesáti Zdrávasů, který se zažil jako běžný způsob konání této pobožnosti, stal se lidovou pobožností, kterou papežové schválili a taktéž ji obdařili mnoha odpustky;
 - d) růženec se skládá i z chvalozpěvu „Sláva Otci“, kterým se podle všeobecného zvyku křesťanské zbožnosti končí modlitby: velebením trojjediného Boha, z kterého, prostřednictvím kterého a pro kterého všechno je.³

50. Z těchto složek se skládá svatý růženec. Každá z nich se vyznačuje osobitostí své povahy a má se při modlitbě uplatnit, aby růženec mohl projevit svou přehojnou účinnost a rozmanitost. Ať je proto modlitba svatého růžence vážná při modlitbě Páně; povznesená a pochvalná při pozvolném plynutí Zdrávasů; kontemplativní při pozorném uvažování o tajemstvích; ať je modlitbou poklony při chvalozpěvu. Tak to má být vždy, při každém způsobu modlitby růžence: když se ho věřící modlí soukromě sám v ústraní v důvěrném spojení s Pánem; při společné modlitbě v rodině nebo když se věřící sejdou dohromady, aby tak přivolali Boha zvláštním způsobem mezi sebe;⁴ anebo veřejně na shromážděních svolaných pro církevní společenství.

51. V nedávné době vznikly některé pobožnosti, které se odvozují od růžence. Mezi nimi chceme uvést a doporučit ty, které do obvyklých pobožností slova Božího vkládají některé prvky převzaté z růžence blahoslavené Panny Marie, jako je uvažování o tajemstvích a litaniové opakování Zdrávasů. Tyto prvky se tímto způsobem stavějí do jasnějšího světla, protože se vkládají mezi čtení z Písma svatého, v homilii se vysvětlují, obklopují se chvílemi mlčení a podtrhují se zpěvem. S potěšením se dovídáme, že tyto pobožnosti přispěly k plnějšímu poznání duchovních hodnot samotného růžence a rozšířily úctu k této modlitbě ve skupinách a sdruženích mladých.

52. A nyní si velmi přejeme, zrovna tak, jak to dělali naši předchůdci, živě doporučit modlitbu svatého růžence v rodině. II. vatikánský koncil prohlásil rodinu za základní buňku společnosti, která „vzájemnou láskou svých členů a společnou modlitbou se jeví jakoby svatyní Církve“.⁵ Křesťanská rodina se tedy projevuje jako „domácí Církev“,⁶ když její členové – každý podle svého poslání a postavení – všichni společně uplatňují spravedlnost, když konají skutky milosrdenství, dávají se do služby bratřím, když mají účast na apoštolské činnosti místního širšího společenství a aktivně se zúčastňují jejích liturgických úkonů;⁷ konečně, když se společně modlí k Bohu: kdyby chyběla tato společná rodinná modlitba, bylo by třeba říci, že jí chybí charakteristický rys, podle kterého se křesťanská rodina rozpoznává. Aby tedy rodina znovu získala svůj teologický význam domácí Církve, je třeba usilovat náležitě ze všech sil o to, aby se v domácnostech skutečně obnovil zvyk společné modlitby.

53. Podle koncilních úprav se ve Všeobecném řádu Liturgie posvěcení času zařazuje rodina mezi skupiny, pro které je velmi vhodná společná modlitba této modlitbové bohoslužby: „Je užitečné, aby se rodina, jako domácí svatyně Církve, nejen společně modlila k Bohu, ale podle možnosti přednášela některé části Liturgie posvěcení času, a tím se úžeji spojila s Církví.“⁸ Ať se tedy nic nezanedbá, aby se tento zřetelný pokyn čím dál víc uplatňoval.

¹ Srov. Lk 1,28.

² Srov. Lk 1,42.

³ Srov. Řím 11,36.

⁴ Srov. Mt 18,20.

⁵ Dekret „Apoštolskou činnost“ o laickém apoštolátu, č. 11: AAS 58 (1966), str. 848.

⁶ Srov. věroučná konst. „Lumen gentium“ (Světlo národů) II. vat. konc. o Církvi, č. 11. AAS 57 (1965), str. 16.

⁷ Srov. dekret „Apoštolskou činnost“ o laickém apoštolátu, č. 11: AAS 58 (1966), str. 848.

⁸ Konst. II. vat. konc. „Sacrosanctum Concilium“ o posvátné liturgii, č.27: AAS 56 (1964).

54. Liturgie hodin je vrcholným projevem modlitby v rodině. Ale po ní růženec blahoslavené Panny Marie patří nepochybně mezi nejvznešenější a nejučinnější společné modlitby, které se doporučují křesťanským rodinám. A skutečně je Naším úmyslem, který ochotně a vřele doporučujeme, aby v době, kdy se členové rodiny sejdou na společnou modlitbu, se často a rádi modlívali svatý růženec. Dobře víme, že změněné životní podmínky lidí našich časů nejsou příznivé pro rodinná setkávání. A když se uskuteční, z různých příčin není snadné přeměnit takovéto setkání na příležitost k modlitbě. Uznáváme, že je to těžká věc. Ale kdo jedná křesťansky, ten se nedá přemoci podmínkami prostředí a návyky. Křesťan je přemáhá: nepodléhá jim, ale povznáší se nad ně. Proto křesťanské rodiny, které chtějí žít naplno podle svého povolání a které touží žít duchovním životem, který je vlastní křesťanským rodinám, musí se všemožně snažit o to, aby překonaly překážky, které se stavějí do cesty rodinným setkáním a společným modlitbám.

55. Když končíme tyto úvahy, které jsou důkazem péče a úcty, které projevuje Apoštolský Stolec svatému růženci, chceme zároveň připomenout, aby se při šíření této velmi spasitelné pobožnosti zachovala patřičná míra. Růženec se nemá vynášet tak, aby mohl vzniknout dojem, že se nevhodně podceňují jiné pobožnosti. Jistěže je růženec výborná modlitba, ale věřící si mají vůči němu zachovat míru a svobodu ducha, aby se ho modlil klidně a usebraně, získaný zejména vnitřní krásou této modlitby.

Zakončení **Teologická a pastorální hodnota uctívání Panny Marie**

56. Ctihodní bratři, když končíme tuto Naši apoštolskou exhortaci, přejeme si v souhrnu postavit do patřičného světla teologickou významnost mariánské úcty a stručně připomenout její pastorální účinnost na obnovu křesťanských mravů.

Úcta Církve k blahoslavené Panně Marii patří do samé podstaty křesťanského kultu. Úcta, kterou Církev vždy a všude vzdávala Matce Boží, od Alžbětina žehnajícího pozdravu¹ až po nynější projevy chvály a vroucí prosby, podává velmi jasný důkaz o jejím zákoně modlitby („lex orandi“) a je výzvou, aby se v mysli upevnil zákon víry („lex credendi“). A zrovna tak její zákon víry vyžaduje, aby všude rozkvétal její zákon modlitby ve vztahu k Matce Kristově. Tato mariánská úcta má hluboké kořeny ve zjevení Božím a má pevný základ v pravdách katolického učení. Mezi ně patří jedinečná důstojnost té, která je „Matkou Božího Syna, a proto i milovanou Dcerou Otcovou a Svatyní Ducha Svatého; ona tímto vynikajícím darem milosti značně převyšuje celé ostatní nebeské stvoření“.² Maria spolupracovala při nejdůležitějších událostech vykupitelského díla svého Syna. Její svatost byla úplná už při Neposkvrněném Početí, ale postupně vzrůstala jejím posloucháním Otcovy vůle a na cestě utrpení, kterou kráčela,³ a tak neustále směřovala dopředu ve víře, naději a lásce. Má jedinečné poslání a postavení v Božím lidu, jehož je zároveň nejvznešenějším členem, nejosvědčenějším vzorem a nejlaskavější Matkou. Ona neustále a účinně roduje a je i po svém Nanebevstoupení velmi blízká věřícím, kteří ji vzývají, i těm, kteří nevědí, že jsou jejími syny a dcerami. Nakonec její sláva zušlechťuje celé lidské pokolení, jak ji podivuhodně opěvuje Dante Alighieri: „Ty jsi ta, která tak velmi zušlechtila lidskou přirozenost, že ní Tvůrce nepohrdnul, aby se stal tvorem.“⁴ Maria je totiž z našeho rodu, ke opravdivou Evinou dcerou, i když nemá účast na vině této matky, a je naše skutečná sestra, která žila tento pozemský život v pokoře a chudobě, a tak měla v plné míře účast na našich osudech.

K tomu dodáváme, že uctívání blahoslavené Panny Marie má svůj hlubší důvod v nevyzpytatelné a svobodné Boží vůli. Protože Bůh je věčná láska,⁵ koná všechno z lásky: on Pannu Marii miloval a učinil jí veliké věci;⁶ miloval ji kvůli sobě a miloval ji kvůli nám; daroval jí sobě a daroval ji nám.

57. Jediná cesta, která vede k Otci, je Kristus.⁷ Kristus je nejvyšší vzor, kterému musí učedník přizpůsobit celé své jednání,⁸ má smýšlet jako on,⁹ má žít jeho životem a mít jeho Du-

¹ Srov. Lk 1,42-45.

² Srov. věroučná konst. „Lumen gentium“ (Světlo národů) II. vat. konc. o Církvě, č. 53. AAS 57 (1965), str. 58-59.

³ Srov. Lk 2,34-35; Jan 19,25-27.

⁴ „La Divina Commedia“, Paradiso XXXIII, 4-6.

⁵ Srov. 1 Jan 4,7-8.16.

⁶ Srov. Lk 1,49.

⁷ Srov. Jan 14,4-11.

⁸ Srov. Jan 13,15.

⁹ Srov. Flp 2,5.

cha.¹ Církev to vždy učila, a proto je třeba dbát na to, aby se v pastorální činnosti nic nestavělo proti této pravdě. Ale Církev, poučená Duchem Svatým a na základě zkušeností získaných v průběhu věků, ví, že úcta k přeblahoslavené Panně Marii – podřízená úctě božského Vykupitele a v souvislosti s ní – má velkou pastorální účinnost a má svrchovaný význam pro obnovu křesťanského života. Příčinu této účinnosti je lehké pochopit. Mnohostranné Mariino poslání v lidu Božím je totiž nadpřirozenou skutečností, která se v Církvi vyvíjí činnorodým způsobem. Je užitečné uvažovat o jednotlivých aspektech tohoto poslání. Všechny sledují ten samý cíl, ale každý má svou zvláštní účinnost, aby se synové a dcery Církve duchovně podobali jejímu prvorozenému Synu. Mateřské orodování Panny Marie, příklad její svatosti a Boží milost, která je v ní, nepochybně v lidstvu vzbuzují nadpřirozené naděje.

Mariino mateřské poslání podněcuje Boží lid, aby se s dětinnou důvěrou utíkal k té, která je vždy ochotná vyslyšet jeho modlitby s mateřskou láskou a účinnou pomocí,² a proto ji věřící vzývají jako Potěšení zarmoucených, Uzdravení nemocných, Útočiště hříšníků, aby tak našli v trápení útěchu, v nemoci úlevu, po pádu do hříchu sílu, která je osvobozuje z jejich otroctví. A skutečně, ona, osvobozená od jakékoli poskvrny hříchu, přivádí syny a dcery k tomu, aby vítězně bojovali proti hříchu se vší rozhodností.³ A toto osvobození – je třeba neustále souhlasit – je nevyhnutelným předpokladem každé obnovy křesťanských mravů.⁴

Příkladná svatost Panny Marie podněcuje věřící, aby upřeli „své oči na Marii, která září celému společenství vyvolených jako vzor ctností“.⁵ Jde o ctnosti důkladné, evangelijní; jsou to víra a poslušné přijímání slova Božího;⁶ velkodušná poslušnost;⁷ upřímná poníženost;⁸ ochotná láska;⁹ rozvážná moudrost;¹⁰ úcta k Bohu, která pobádá horlivě plnit náboženské povinnosti,¹¹ děkovat za přijatá dobrodíní,¹² přinášet dary v chrámě¹³ a modlit se ve společenství apoštolů;¹⁴ síla ducha ve vyhnanství,¹⁵ v bolesti;¹⁶ důstojná chudoba, která skládá důvěru v Boha;¹⁷ pozorná péče o Syna od ponížení jeslí až po potupu kříže;¹⁸ předvídatý jemnocit;¹⁹ panenská čistota;²⁰ pevná a čistá manželská láska. Těmito ctnostmi Matky se strojí synové a dcery s pohledem upřeným na její příklad a s pevným předsevzetím ho uskutečňovat ve svém životě. Tento pokrok ve ctnostech se bude jevit jako účinek a zralé ovoce pastorální činnosti uctívání Panny Marie.

Úcta k Matce Kristově věřícím poskytuje příznivé podmínky k růstu v milosti Boží. Tento růst v milosti Boží je nejvyšším cílem každé pastorální činnosti. Neboť je nemožné náležitě uctívat „Plnou milosti“²¹ a nemít v úctě v sobě samém milost Boží, to je přátelství s Bohem, duchovní společenství s ním a přebývání s Duchem Svatým. Tato milost Boží úplně člověka proniká a činí je podobnými obrazu Syna Božího.²² Katolická Církev na základě osvědčených zkušeností, získaných v průběhu doby, uznává mariánskou úctu za účinnou pomoc pro člověka na cestě k dosažení vlastní životní plnosti. Maria, nová Žena, je nejbližší Kristovi, novému Člověku; a tajemství člověka se vyjasňuje jedině v jeho tajemství.²³ Maria je nám zárukou, že se už uskutečnil Boží plán o spáse celého člověka: uskutečnil se už v ní, dceři lidského pokolení. Dnešní člověk se nejednou zmítá mezi úzkostí a nadějí, neboť si uvědomuje svoji ohraničenost a svými bezhraničními touhami, duchovně znepokojený, rozdělený v srdci, v nejistotě před záhadou smrti, tížený osamocенostí, znechucený, vydaný napospas nudě, přímo žízni po společenství s jinými: pozorné uvažování o pozemských životních osudech a o nebeské blaženosti, která je už přítomná v Božím městě, poskytuje těmto lidem uspokojivý pohled a povzbudivá slova – vítězství naděje nad úzkostí,

¹ Srov. Gal 2,20; Řím 8,10-11.

² Srov. věroučná konst. „Lumen gentium“ (Světlo národů) II. vat. konc. o Církvi, č. 60-63. AAS 57 (1965), str. 62-64.

³ Srov. věroučná konst. „Lumen gentium“ (Světlo národů) II. vat. konc. o Církvi, č. 65. AAS 57 (1965), str. 64-65.

⁴ Srov. Mt 6,13.

⁵ Srov. věroučná konst. „Lumen gentium“ (Světlo národů) II. vat. konc. o Církvi, č. 65. AAS 57 (1965), str. 64-65.

⁶ Srov. Lk 1,26-38; 1,45; 11,27-28; Jan 2,5.

⁷ Srov. Lk 1,39-56.

⁸ Srov. Lk 1,48.

⁹ Srov. Lk 1,39-56.

¹⁰ Srov. Lk 1,29.34; 2,19.33.51.

¹¹ Srov. Lk Lk 2,21.22-40.41.

¹² Srov. Lk 1,46-49.

¹³ Srov. Lk 2,22-24.

¹⁴ Srov. Sk 1,12-14.

¹⁵ Srov. Mt 2,13-23.

¹⁶ Srov. Lk 2,34-35.49; Jan 19,25.

¹⁷ Srov. Lk 1,48; 2,24.

¹⁸ Srov. Lk 2,1-7; Jan 19,25-27.

¹⁹ Srov. Jan 2,1-11.

²⁰ Srov. Mt 1,18-25; Lk 1,26-38.

²¹ Lk 1,28.

²² Srov. Řím 8,29; Kol 1,18.

²³ Srov. pastýř. konstituci II. vat. konc. „Gaudium et spes“ (Radost a naděje) o Církvi v současném světě, č. 22: AAS 58 (1966), str. 1042-1044.

společenství nad osamoceností, klidem nad neklidem, radosti a krásy nad znechucením a nudou, naděje na věčnost nad pozemským očekáváním, života nad smrtí.

Jako pečeť na tuto Naši apoštolskou exhortaci a jako nový důkaz pastorální účinnosti mariánské úcty na přivedení lidí ke Kristu ať slouží slova, kterými Panna Maria oslovila služebníky na svatbě v Káni Galilejské: „Cokoli vám řekne, učiňte!“¹ Tato slova zdánlivě projevují pouze touhu odpomoci nepříjemné situaci na svatbě, ale popravdě, v kontextu čtvrtého Evangelia, jsou jakoby ozvěnou slov, kterými izraelský lid uzavřel smlouvu na hoře Sinaj,² anebo kterými obnovil svoje závazky;³ je to i hlas, který se podivuhodně shoduje s hlasem Otce v bohozjevení na hoře Tábor: „Jeho poslouvejte!“⁴

58. Uznali jsme za vhodné, ctihodní Bratři, podat obšírný výklad o úctě, která se má vzdávat Matce Boží, neboť ta je neoddelitelnou částí křesťanského kultu. Vyžadovala to důstojnost tohoto námětu, který byl v posledních letech předmětem studia, výzkumu a někdy i kontraverzí vědeckých pracovníků. Těší Nás vědomí, že práce, kterou podle koncilních směrnic vykonal tento Apoštolský Stolec spolu s Námi – zvláště liturgická obnova – je předobrazem čím dál živějšího a nábožnějšího uctívání Boha, Otce, Syna a Ducha Svatého, a rozvoje náboženského života věřících. Vzbuzuje v Nás důvěru zjištění, že obnovená římská liturgie podává jako jeden celek zářivé svědectví zbožné úcty Církve k Panně Marii. Máme naději, že směrnice, které mají za cíl učinit tuto úctu stále více ryzejší a rozkvétající, se budou upřímně uplatňovat. Konečně jsme rádi, že Nám Pán poskytl příležitost, podat některé myšlenky, jak obnovit a prohloubit úctu k modlitbě svatého růžence. Útěcha, důvěra, naděje a radost, kterou pociťujeme, si přejeme změnit na vroucí chválu a dík Pánu, a přidáváme svůj hlas k hlasu Panny Marie, jak o to vřele prosí římská liturgie.⁵ Když si přejeme, předrazí Bratři, aby dík Vaší velkodušné snaze vzrůstala spasitelná mariánská zbožnost mezi duchovenstvem a lidem, svěřeným Vaší péči, k nepochybnému užitku Církve a lidské společnosti, udělujeme z celého srdce Vám a všem věřícím, mezi nimiž se rozvíjí Vaše horlivost pastýřů duší, zvláštní apoštolské požehnání.

Dáno v Římě, u sv. Petra, 2. února, na svátek Obětování Páně, roku 1974, v jedenáctém roce Našeho pontifikátu.

Papež Pavel VI.

¹ Jan 2,5.

² Srov. Ex 19,8; 24,3; Dt 5,27.

³ Srov. Joz 4,24; Ezd 10,12; Neh 5,12.

⁴ Mt 17,5.

⁵ Srov. římský misál, obnovený podle rozhodnutí II. vat. konc. a vydaný na rozkaz papeže Pavla VI. Řád mešních čtení; prototypové vydání 1969, 31. května, Modlitba dne.